

Implementering av FSC-certifiering av mindre enskilda markägares skogsbruk

Karin Tormalm

Arbetsrapport 16 1996

Implementering av FSC-certifiering av mindre enskilda markägares skogsbruk

Karin Tormalm

Arbetsrapport 16 1996

Examensarbete i skogsuppskattning och skogsindelning

Handledare: Ola Eriksson
Gustaf Egnell

SVERIGES LANTBRUKSUNIVERSITET
Institutionen för skoglig resurshushållning
och geomatik
S-901 83 UMEÅ
Tfn: 090-16 58 25 Fax: 090-14 19 15

ISSN 1401-1204
ISRN SLU-SRG-AR--16--SE

Förord

Detta examensarbete har utförts på jägmästarlinjen vid Institutionen för Skoglig Resurshushållning och Geomatik vid SLU i Umeå. Arbetet omfattar 20 poäng.

Handledare vid SLU har varit professor Ljusk Ola Eriksson, Institutionen för Skoglig Resurshushållning och Geomatik samt Gustaf Egnell, forskare vid Institutionen för Skogsskötsel.

Arbetet har utförts på uppdrag och finansierats av Världsnaturfonden, WWF, Sverige. Kontaktperson på WWF har varit Anders Lindhe.

Till samtliga personer som bistått mig i mitt arbete, i stort som smått, riktar jag ett varmt tack!

Umeå i december 1996

Karin Tormalm

Sammanfattning

Efterfrågan på miljövänligt producerade produkter har ökat allt mer under senare år. Det har bl.a. lett till att system för miljömärkning och miljöstyrning av skogsbruk har utvecklats. Det finns i dag tre system som kan vara aktuella för skogsbruk i Sverige:

- Certifiering enligt Forest Stewardship Council, FSC.
- Registrering enligt Eco Management and Audit Scheme, EMAS.
- Certifiering enligt Internationella Standardiseringsorganisationen, ISO 14000.

Det här arbetet behandlar FSC-certifiering av enskilda mindre markägares skogsbruk.

FSC är en oberoende internationell miljöorganisation som uppmuntrar ett miljöanpassat, ekonomiskt livskraftigt och samhällsnyttigt bruk av världens skogar. Certifiering enligt FSC innebär att en tredje oberoende part, certifieraren, kontrollerar att skogsbruket sköts enligt uppställda krav. FSC har utvecklat tio principer och kriterier som gäller generellt över hela världen och ska ligga till grund för utveckling av nationella standarder, anpassade efter lokala förutsättningar.

I februari 1996 bildades en svensk FSC-arbetsgrupp med uppgift att utveckla en standard för certifiering av svenskt skogsbruk enligt FSC. I arbetsgruppen finns miljömässiga, ekonomiska och sociala intressen representerade.

FSC-certifiering av mindre enskilda markägares skogsbruk kan genomföras genom att flera skogsägare ansluter sig till en paraplyorganisation. Paraplyorganisationen är en förmedlare mellan certifieraren och markägarna. Den största fördelen med detta förfarande är att certifieraren kan hantera hela den anslutna arealen som en enhet. Detta gör certifiering via en paraplyorganisation betydligt mer kostnadseffektivt än separat certifiering av varje enskild mindre fastighet. Företag/organisationer som skulle kunna verka som paraplyorganisationer är t.ex. skogsägarföreningar, inköpsföretag, konsulter eller skogsbolag.

Certifieringsavtal upprättas dels mellan certifierare och paraplyorganisation och dels mellan paraplyorganisation och de enskilda markägarna. I avtalen ska framgå vilka uppgifter och ansvarsområden som åligger respektive part. De uppgifter som åligger en paraply-organisation är i huvudsak:

- Administrativa
- Rådgivande/Utbildande
- Kontrollerande

De problem som kan föreligga för ett företag/organisation som vill verka som paraplyorganisation beror på vilken organisation och verksamhet företaget har i dag. Främst är det problem med administrativa och kontrollerande uppgifter som föreligger. Enligt de av FSC ackrediterade certifierarna ska paraplyorganisationen åta sig en stor del av de olika uppgifterna. Paraplyorganisationerna själva kan dock ha olika möjligheter och ambitionsnivå att utföra dessa uppgifter. Det är därför önskvärt och rimligt att det kommer att finnas utrymme för ett spektrum av paraplyorganisationer, med sinsemellan olika stort ansvar för administration, utbildning och rådgivning samt kontroll.

Summary

The demand for environmentally produced products has increased lately. This has led to a development of different environmental labeling systems. Today there are three types of environmental labeling systems that may be used for forestry in Sweden:

- Certification by Forest Stewardship Council, FSC
- Registration by Eco Management and Audit Scheme, EMAS
- Certification by International Standard Organization, ISO 14 000

This paper describes FSC-certification of small forest owners.

FSC is an independent, international environmental organization. They promote forest management that is environmentally appropriate socially beneficial and economically viable. Certification by FSC means that an independent part, the certification body, controls that the forests are managed in a proper way. FSC has developed ten principles and criteria that may be used on a global scale. The principles and criteria are to be used for developing national standards adjusted to local conditions.

In February 1996 the Swedish FSC working group was established. Their task is to develop a standard for FSC forest certification in Sweden. Environmental, social and economical interests are represented in the group.

Forest certification of small forest owners could be implemented by group certification. An Umbrella Organization is an intermediary between the certification body and the landowners. The advantage with this system is that the certification body can treat all the forest areas as one unit. This makes the certification much more cost efficient compared to a separate certification of each forest owner.

Possible Umbrella Organizations are for example Forest cooperatives, Sawmills and Consulting companies.

A contract is made between the certification body and the Umbrella Organization and another one is made between the Umbrella Organization and each landowner. The contract regulates all the tasks and responsibilities for each part.

An Umbrella Organization is responsible for:

- Administration
- Education/Information
- Controlling

The problems involved with establishing an Umbrella organization for a company depends on the company's activity today. Problems with administration and control are the most discussed ones. The certification bodies wants the Umbrella Organizations to have the responsibility for a big part of the tasks. The Umbrella Organizations could have different ambitions and possibilities for this. It is to be hoped that it will therefore be possible for many different kinds of Umbrella Organizations, with different levels of administration, education/information and control.

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	3
1.1 BAKGRUND	3
1.2 SYFTE OCH AVGRÄNSNING	4
1.3 DISPOSITION	5
2 MILJÖSTYRNINGSSYSTEM FÖR SKOGSBRUK	7
2.1 CERTIFIERING AV SKOGSBRUK ENLIGT FSC	7
2.1.1 Ackrediterade certifierare	7
2.2 REGISTRERING ENLIGT EMAS	8
2.3 CERTIFIERING ENLIGT ISO 14 000	8
2.4 SAMBAND MELLAN MILJÖSTYRNINGSSYSTEMEN	8
2.5 SVENSK FSC-STANDARD	9
3 METOD	11
4 RESULTAT	13
4.1 FSC-CERTIFIERING AV SKOGSBRUK	13
4.1.1 Certifieringsstandarder	13
4.1.2 Avtal	13
4.1.3 Certifieringsprocess	14
4.2 FSC-CERTIFIERING AV ENSKILDA MINDRE MARKÄGARES SKOGSBRUK	15
4.2.1 Certifiering av varje enskild fastighet /skogsinnehav separat	15
4.2.2 Certifiering av organisation eller företag som köper virke	15
4.2.3 Certifiering av en region	16
4.2.4 Certifiering av ett flertal fastigheter under en paraplyorganisation	17
4.3 PRAKTISK CERTIFIERING	18
4.4 GRUPPCERTIFIERING AV ETT FLERTAL MINDRE ENSKILDA FASTIGHETER	19
4.4.1 Paraplyorganisation	20
4.4.2 Markägare	22
4.4.3 Certifierare	23
4.5 PROBLEMINVENTERING	24
4.5.1 Administrativa uppgifter	24
4.5.2 Rådgivande/Utbildande uppgifter	26
4.5.3 Kontrollerande uppgifter	26
4.5.4 Övriga synpunkter	27
5 DISKUSSION	29
5.1 ADMINISTRATION	29
5.1.1 Anmälan av åtgärder	29
5.1.2 Leveransfrihet	29
5.1.3 Ekonomi	30
5.2 KONTROLLERANDE	31
5.2.1 Kontrollverksamhet	31
5.2.2 Inventeringsmetoder	32
5.2.3 Krav på markägare vid anslutning till paraplyorganisation	33
5.3 VEM BILDAR PARAPLYORGANISATION?	34
5.4 FSC-MÄRKNING AV CERTIFIERADE PRODUKTER	34
5.4.1 Omfattning av certifiering	34
5.4.2 FSC-märkning	35
5.5 AVSLUTANDE KOMMENTARER	36

REFERENSER

<i>Skriftliga:</i>	37
<i>Muntliga:</i>	38

BILAGOR

<i>Bilaga 1</i>	<i>Preliminära Kriterier För Miljöcertifiering Av Skogsbruk</i>
<i>Bilaga 2</i>	<i>FSC Arbetsgrupp</i>
<i>Bilaga 3</i>	<i>Utveckling av nationell standard för certifiering av skogsbruk</i>
<i>Bilaga 4</i>	<i>FSC-certifiering av enskilda skogsägare och andra mindre markinnehav</i>
<i>Bilaga 5</i>	<i>Principles and Criteria for Forest Management</i>
<i>Bilaga 6</i>	<i>FSC-ackrediterade certifierare</i>
<i>Bilaga 7</i>	<i>Svensk Skogscertifiering AB</i>

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Tanken att jordens resurser måste brukas på ett hållbart och bärkraftigt sätt har kommit att genomsyra allt fler verksamheter i samhället. Inom vissa områden har nya lagar tvingat fram mer miljövänliga tillverkningsmetoder och produkter. Inom andra områden är det påtryckningar från konsumenter som fått företag att förändra sin verksamhet.

På 80-talet stod skövling av tropiska skogar i fokus för en debatt om uthålligt skogsbruk. På senare år omfattar denna debatt även skogsbruket i de nemoboreala och boreala skogarna.

I juni 1992 hölls i Rio de Janeiro, Brasilien en FN-konferens om miljö och utveckling. Där undertecknade ett stort antal länder, däribland Sverige, en internationell konvention om bevarande av den biologiska mångfalden. Konventionen innebär en reglering av ländernas åtaganden med avseende på:

- Bevarande av biologisk mångfald
- Långsiktigt nyttjande av biologiska resurser
- Hantering av frågor om fördelning av, och tillgång till, genetiska resurser (Naturvårdsverket, 1993).

I juni 1993 hölls en ministerkonferens i Helsingfors, Finland. Konferensens syfte var bl a att diskutera FN-konferensen om miljö och utveckling 1992, och dess betydelse för europeiska skogar. Deltagarna på ministerkonferensen deklarerade en vilja att öka forskning och internationellt samarbete om skogarnas skötsel, användande, skydd och uthålliga brukande. Parterna ålade sig själva att utveckla nationella, regionala och lokala handlingsplaner för uthålligt skogsbruk i Europa. Handlingsplanerna ska säkerställa skogarnas biodiversitet (Ministerial Conference, 1993).

I Sverige togs ett steg mot ett mer miljövänligt skogsbruk i och med 1994 års skogsvårdslag, där skogsbrukets miljömål jämfördes med produktionsmålen (Skogsstyrelsen, 1994). Den nya lagen ställer inte några krav på vilka skogs-skötselmetoder som ska användas för att de båda målen ska uppnås. Detta ger ett stort utrymme och en frihet för utvecklande av frivilliga, icke statliga, system med syfte att uppnå ett än mer miljövänligt skogsbruk.

Det allmänt ökade intresset för att köpa miljövänligt producerade produkter medför att kraven på råvaruproduktion ökar. Det innebär höjda krav på att även skogsbruket bedrivs uthålligt. Ett arbete har därför påbörjats för att utveckla frivilliga miljömärknings- och miljöstyrningssystem för skogsproduktion. Dessa system ska verka för att skogsbruket vidtar åtgärder som sträcker sig längre än vad lagen kräver. Den stora drivkraften till denna utveckling är marknadens (konsumenternas) ökande, eller förmodat ökande, krav på att råvaruproduktionen och tillverkningen av de produkter som finns på marknaden inte ska inverka negativt på miljön (Upton och Bass, 1996).

Det finns flera system för miljömärkning och miljöstyrning. De som i dag kan bedömas vara mest aktuella för skogsbruk i Sverige är:

- Certifiering enligt Forest Stewardship Council, FSC
- Registrering enligt Eco Management and Audit Scheme, EMAS
- Certifiering enligt Internationella Standardiseringsorganisationen, ISO 14 000

Certifiering innebär att någon intygar att en produkt tillverkas eller behandlas enligt en viss standard. Vid certifiering av skogsbruk avses skogsproduktion. Certifikat kan utfärdas av första, andra eller tredje part. Då certifikatet är utfärdat av första part är det producenten eller leverantören som garanterar att varan är tillverkad på ett visst sätt. Vid andrapartscertifiering är det kunden som utfärdar ett certifikat över att produkten är tillverkad efter en viss standard. Vid certifiering av tredje part är det en utomstående, oberoende aktör som går in och kontrollerar att produktionen sker i enlighet med en överenskommen standard (Svenska FSC-arbetsgruppen, 1996a). Vid skogscertifiering avses oftast tredjepartscertifiering, vilket även avses i detta arbete.

I Sverige pågår ett arbete inom den svenska FSC-arbetsgruppen med att ta fram en nationell standard för certifiering av skogsbruk enligt FSC. De certifieringar som hittills utförts har främst utförts på stora markinnehav. Det finns inte något färdigutvecklat system för hur certifiering av mindre enskilda markägares skogsbruk ska genomföras i praktiken. Då det i Sverige finns en stor andel mindre privata markägare är det av stort intresse att den kommande standarden även kan implementeras på deras fastigheter.

1.2 Syfte och avgränsning

Syftet med detta examensarbete är att ta fram ett möjligt koncept för implementering av en svensk FSC-standard på mindre fastigheter. Vidare identifieras de problem som kan uppstå vid implementeringen av konceptet.

Tyngdpunkten i arbetet med att ta fram konceptet ligger på organisatoriska och administrativa frågor. Skälet till detta är att den svenska FSC-arbetsgruppen som arbetar med att utveckla standarden inte kommer att presentera något fullständigt program för hur den praktiska certifieringen ska gå till. Arbetsgruppen ger däremot synpunkter på hur certifiering av mindre enskilda markägare kan genomföras praktiskt.

Standarden kommer att innehålla kriterier för skogsskötselfrågor. Implementeringen av standarden kommer att innebära ekonomiska konsekvenser för en enskild markägare och skogsnäringen i stort. Kriterierna och de ekonomiska konsekvenserna diskuteras inte i examensarbetet. Skälen till detta är flera. För det första skulle det innebära att examensarbetet blir alltför omfattande. En annan orsak är det ännu inte är klart vilka kriterier som standarden kommer att innehålla. En diskussion kring de preliminära kriterierna och deras ekonomiska konsekvenser skulle följaktligen bli av spekulativ karaktär.

Dessutom finns det undergrupper inom FSC-arbetsgruppen som diskuterar dessa frågor mer ingående. Undergruppen för miljö och biologisk mångfald ansvarar för framtagandet av kriterierna och undergruppen för ekonomi och produktion ansvarar för att undersöka vilka ekonomiska konsekvenser de olika kriterierna kommer att få.

Examensarbetet behandlar ett ämne som är inne i en utvecklingsprocess. Det innebär att stora förändringar har skett under arbetets gång och varefter diskussionerna fortgår kommer ytterligare förändringar att ske. Arbetet har därför även en avgränsning i tiden. Förändringar genomförda senare än november 1996 tas inte hänsyn till.

1.3 Disposition

Närmast följer en presentation av tre olika certifieringssystem som anses vara aktuella för skogsbruk i Sverige. Vidare ges en metodbeskrivning av hur informationen som använts i arbetet har samlats in. I den därpå följande resultatdelen redovisas ett koncept för implementering av en nationell FSC-standard på mindre enskilda markägares fastigheter. Därpå följer en inventering av de problem konceptet kan innebära. Inventeringen är gjord av tre olika aktörer som på olika sätt är berörda av certifieringsarbetet.

2 Miljöstyrningssystem för skogsbruk

2.1 Certifiering av skogsbruk enligt FSC

FSC är en oberoende internationell miljöorganisation med säte i Oaxaca, Mexiko. Organisationen bildades i Toronto, Canada 1993 på initiativ av miljövårds-organisationer, skogsbrukare, urbefolkning och miljömärknings-organisationer från 25 olika länder (Svenska FSC-arbetsgruppen, 1996a). I FSC:s styrelse sitter representanter för miljövårdsintressen, ekonomiska och sociala intressen. FSC ska uppmuntra till ett samhällsnyttigt, miljöanpassat och ekonomiskt livskraftigt bruk av världens skogar. FSC verkar för ett frivilligt ackrediterings-program för organisationer och företag som certifierar skogsbruk (Upton och Bass, 1996). FSC certifierar med andra ord inte utan överlåter detta till de företag och organisationer som de har ackrediterat.

FSC har utformat tio principer och kriterier, FSC Principles and Criteria for Forest Management, som ska följas i skogsbruket (bilaga 5). Dessa principer och kriterier ska gälla generellt över hela världen (FSC, 1996b). De är dock inte avsedda att användas annat än som en grund för certifieraren. Principerna och kriterierna ska anpassas till olika länders lokalt ekologiska, sociala och ekonomiska förutsättningar. En av FSC:s viktigaste uppgifter är därför att stödja arbeten för utvecklande av nationellt anpassade FSC-standarder. En certifiering enligt FSC innebär att miljömässiga, ekonomiska och sociala intressen står bakom standarden vilket kan anses öka systemets trovärdighet gentemot marknaden.

2.1.1 Ackrediterade certifierare

Det finns i dag fyra företag/organisationer i världen som är ackrediterade av FSC för att utföra certifiering av skogsbruk enligt sina egna program.

Från Storbritannien:

- SGS Forestry Qualifor Programme
- The Soil Association Responsible Forestry Programme

Från USA:

- Scientific Certification Systems (SCS) Forestry Conservation Programme
- Rainforest Alliance Smart Wood Programme

En presentation av företagen finns i bilaga 6.

Under 1996 har ytterligare ett antal företag och organisationer ansökt om att bli ackrediterade av FSC för certifiering av skogsbruk. Bland dessa finns det svenska konsultföretaget Swedforest (Jonsson, pers. komm. 1996).

2.2 Registrering enligt EMAS

EMAS står för Eco Management and Audit Scheme och är EU:s förordning om miljöstyrning och miljörevision. EMAS-systemet omfattar främst miljöstyrning av anläggningar, men kan komma att utvidgas till att gälla även skogsbruk (Anon, 1996). Till skillnad från FSC finns för EMAS inga krav på att några specifika kriterier ska vara uppfyllda, förutom de lagkrav som ställs i landet. För att bli registrerat enligt EMAS skall en miljöpolicy, ett miljöprogram samt ett miljöstyrningssystem för företagets anläggningar och verksamhet utarbetas.

Utvärderingar ska ske regelbundet och redovisningarna skall offentliggöras. Systemet är frivilligt och den som väljer att gå in i systemet betalar för att bli registrerad. Då det innebär relativt stora kostnader att bli registrerad enligt EMAS, ska finansiering av information och stöd till små och medelstora företag utredas ytterligare (Miljö- och naturresursdepartementet, 1994).

2.3 Certifiering enligt ISO 14 000

ISO står för Internationella Standardiseringsorganisationen. De utvecklar en standard för miljöstyrning, ISO 14 000, som är en vidareutveckling av EMAS-systemet. Inte heller här finns det krav på att några specifika kriterier ska vara uppfyllda, förutom de lagkrav som ställs i landet. Här handlar det i stället om att företaget uppfyller egna miljömål och egen miljöpolicy samt arbetar mot en ständig förbättring. ISO 14 000 beskriver ett arbetssätt för företaget att förbättra och effektivisera miljöarbetet. Systemet ställer även krav på vilka dokument och uppgifter som ska finnas tillgängliga för att en certifiering ska kunna ske (Anon, 1994).

2.4 Samband mellan miljöstyrningssystemen

Det råder idag inget direkt konkurrensförhållande mellan de tre standarderna/ miljöstyrningssystemen. De snarare kompletterar varandra än konkurrerar. ISO 14 000 och EMAS säkrar att företagen arbetar uthålligt och seriöst med miljöfrågor på ledningsnivå. Certifiering av skogsbruk enligt FSC är en bedömning av hur verksamheten utförs. En tanke som framkommit är, att ett företag som certifieras enligt ISO 14000 eller registreras enligt EMAS, kan ha den nationella FSC-standardens som internt miljömål (Grankvist, pers. komm. 1996). Se fig. 1.

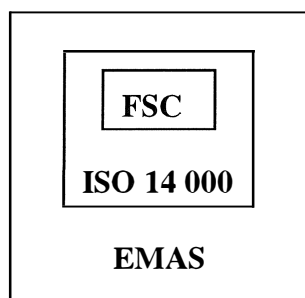

Fig. 1. Inbördes förhållande mellan tre miljöstyrningssystem.

2.5 Svensk FSC-standard

Den 23 maj 1995 presenterade Världsnaturfonden, WWF, Sverige och Naturskyddsföreningen, gemensamt utformade preliminära kriterier för miljöcertifiering av skogsbruk (WWF och Naturskyddsföreningen, 1995). Syftet var att utifrån kriterierna skapa en nationell standard för certifiering av skogsbruk enligt FSC. Förslaget gav upphov till en livlig debatt inom svensk skogsnäring. Kriterierna kritiserades för att vara alltför detaljerade och sakna erfarenhetsmässig grund (Edström, 1996).

Den 1 augusti 1995 etablerade skogsnäringen i Sverige, Norge och Finland ett samnordiskt projekt, "Nordisk Skogscertifiering". Uppgiften var att undersöka möjligheterna att skapa ett gemensamt nordiskt certifieringssystem (Nordisk Skogscertifiering, 1996). I projektets arbetsgrupp är miljörelsen inte representerad. Under hösten 1995 pågick diskussioner mellan miljörelsen och skogsnäringen i Sverige om att gemensamt arbeta vidare med WWF:s och Naturskyddsföreningens preliminära kriterier, numera kallat "Majdokumentet" (Lindhe, pers. komm. 1996). Den 15 februari 1996 bildades så den svenska FSC-arbetsgruppen med miljömässiga, ekonomiska och sociala intressen och representerade. FSC-arbetsgruppens sammansättning finns presenterad i bilaga 2. Gruppens arbete är organiserat i fem undergrupper. Se fig. 2.

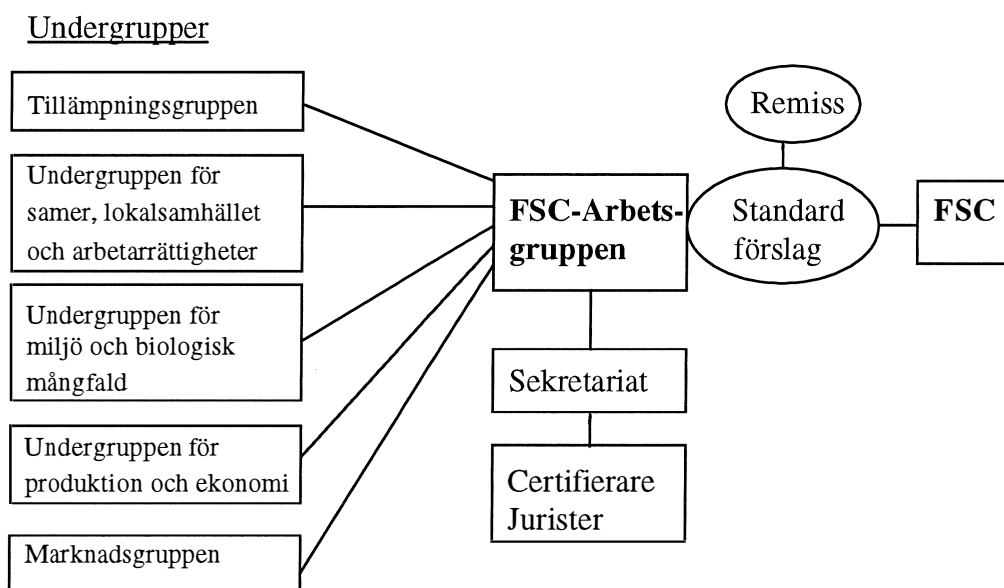

Fig. 2. Skiss över arbetsgång vid utveckling av nationell FSC-standard (Den svenska FSC-arbetsgruppen, 1996).

Arbetsgruppens uppgift är att utarbeta ett förslag till nationell standard för FSC-certifiering av skogsbruk. Förslaget ska godkännas av FSC innan det kan börja användas i praktiken. Kraven på standarden är (Svenska FSC-arbetsgruppen, 1996a):

- Att den ska överensstämma med FSC:s principer och kriterier
- Att alla identifierade fält ska hanteras på ett tillfredsställande sätt
- Att den ska vara lätt att kommunicera
- Att den ska vara lätt att tillämpa för certifierare och skogsbrukare

I november 1996 är standarden ännu under utveckling, varför den inte kan presenteras i sin helhet. Ett standardförslag ska vara färdigt att sändas på remiss den 1 april 1997 (Stenmark, pers. komm. 1996). En informationsskrift framtagen av FSC-arbetsgruppen finns presenterad i bilaga 3.

Det finns ännu ingen nationell FSC-standard i något land. Arbete med att utveckla en sådan pågår på många håll, men Sverige är det land där man kommit i särklass längst (Hrubes, pers. komm. 1996).

Då den svenska FSC-standard är färdig för användning kommer det att finnas behov av en nationell FSC-representation i Sverige. Hur och av vem denna representation ska utformas och organiseras är ännu inte klarlagt.

3 Metod

Det finns en begränsad mängd publicerat material i ämnet certifiering av skogsbruk. Det medför att insamlade uppgifter främst härrör från muntliga referenser. Jag har gjort intervjuer och fört diskussioner med personer som är berörda av, och inblandade i, arbetet med att utveckla den nationella FSC-standardarden. Bland dessa märks främst Anders Lindhe, WWF, som har varit min huvudsakliga kontaktperson i sakfrågor. Mycket värdefull information har jag även fått från Roland Offrell (SGS Forestry), Andreas Lidfeldt (Svensk Skogscertifiering AB) samt Folke Stenström och Torbjörn Holmgren (Mellanskog).

Jag har haft möjlighet att ta del av material i form av opublicerade rapporter från ett antal företag/organisationer som är involverade i certifieringsverksamhet.

Jag har även deltagit i följande exkursioner och seminarier tillsammans med FSC-arbetsgruppen under 1996;

- Seminarium i Tampere, Finland angående Pirkannaa Project, Sustainable Forestry Development.
- Exkursion på Hamra gård, Rimforsa anordnad för den svenska FSC-arbetsgruppen.
- Seminarium på WWF i Stockholm angående Community Forestry.
- Exkursion hos Stora Skog AB och Mellanskog anordnad för den svenska FSC-arbetsgruppen.
- Informationsmöte hållet av den svenska FSC-arbetsgruppen.

Vid dessa tillfällen har jag deltagit i diskussioner och frågeställningar som berört mitt arbete.

Den insamlade informationen har jag analyserat och sammanställt till ett koncept för hur en nationell FSC-standard kan implementeras i skogsbruk på mindre enskilda fastigheter. Tyngdpunkten är lagd på administrativa och organisatoriska frågor. Konceptet har presenterats för tre olika företag. Dessa har därefter intervjuats med avseende på eventuella problem med konceptet. Två av företagen, Sydved AB och Svensk Skogscertifiering AB, tog del av konceptet varpå de intervjuades. Det tredje företaget, Mellanskog, deltar i FSC-arbetsgruppens arbete med att utveckla den nationella standarden och är följaktligen mycket insatta i problematiken. För Mellanskog har därför en annan metod använts. Diskussioner av mer allmän karaktär har förts vid ett flertal tillfällen, bl.a. vid ovan nämnda exkursioner. Med utgångspunkt från dessa möten skrevs en sammanställning av det jag uppfattat att Mellanskog såg som problem med konceptet. Därefter granskades och godkändes sammanställningen av Mellanskog.

4 Resultat

I detta avsnitt ges inledningsvis en beskrivning av en teoretisk grundstruktur för FSC-certifiering av skogsbruk. Beskrivningen är generell och tar inte hänsyn till att man vid en certifiering kan behöva modifiera standarden och den praktiska certifieringen beroende på fastighetsstorlek och ägarkategori. Därefter följer en presentation av olika tänkbara koncept för praktisk certifiering av enskilda mindre markägares skogsbruk, samt några för- och nackdelar med respektive koncept. Vidare beskrivs mer ingående det av koncepten som anses vara det mest lämpliga för certifiering av enskilda mindre markägares skogsbruk, d.v.s. certifiering under en paraplyorganisation. Avslutningsvis presenteras en probleminventering av detta system, gjord av tre olika aktörer med intresse av certifiering av enskilda mindre markägares skogsbruk.

Genomgående i texten gäller att med certifiering avses certifiering av skogsbruk enligt FSC.

4.1 FSC-certifiering av skogsbruk

Nedan följer en principiell beskrivning av hur en certifiering enligt FSC går till. Beskrivningen är en översiktlig sammanfattning av de idag förekommande certifierande företagens program. På detaljnivå finns skillnader mellan de olika certifierarna, men denna presentation beskriver de generella dragen. Sammanfattningen bygger i huvudsak på information hämtat från Forest Certification Handbook, Upton och Bass, 1996, men även på personliga kontakter och intervjuer med representanter från de certifierande företagen SGS Forestry, Scientific Certification Systems och The Soil Association.

4.1.1 Certifieringsstandarder

De skogscertifieringar som hittills genomförts har baserats på certifierarnas egna program. I dessa program finns metoder för utveckling av en standard som utgår från FSC:s principer och kriterier. För att certifieringen ska vara anpassad efter nationella och regionala förhållanden har detta i princip inneburit att det har upprättats en ny standard inför varje certifiering. När den svenska FSC-standarderna är färdiga, kommer den att användas vid all skogscertifiering enligt FSC i Sverige. I praktiken innebär det en minskad certifieringskostnad jämfört med tidigare genom att den arbets- och tidskrävande uppgiften att upprätta en standard inte behöver utföras.

4.1.2 Avtal

Certifiering enligt FSC bygger på att ett frivilligt, men juridiskt bindande, avtal upprättas mellan en av FSC ackrediterad certifierare och en markägare/företag/organisation som vill certifiera sitt skogsbruk. I avtalet ska framgå vilka åtaganden och ansvarsområden som åligger respektive part. I avtalet förutsätts att markägaren/företaget/organisationen undertecknar en förbindelse att FSC-standarderna kommer att följas på skogsinnehavet, oavsett vem som utför de skogliga åtgärderna.

4.1.3 Certifieringsprocess

Mål och policy

Certifieraren studerar företagets verksamhet och mål för att få en helhetsbild av företaget och dess verksamhet. Det ska finnas en målformulering och en policybeskrivning som innehåller aspekter på sociala frågor, miljö- och skötselfrågor och som är i överensstämmelse med FSC:s principer och kriterier.

Intern kontroll

Certifieraren studerar företagets system och strategier för uppföljning och kontroll av dess egen verksamhet. Det ska finnas ett fullgott och heltäckande system för uppföljning och kontroll av företagets skogliga verksamhet. Detta kallas intern kontroll. Tydliga instruktioner för informationsflöde och kommunikationsvägar inom företaget ska finnas. Dessutom ska företaget ha regler för hur man går tillväga för att förhindra och korrigera felaktigheter som uppstår i verksamheten.

Fältbesök

Om certifieraren finner att mål och policy samt intern kontroll enligt ovan är uppfyllda kan certifieringsprocessen gå vidare med besök i fält. Vid fältbesöket kontrolleras att den skötsel- och åtgärdsplan företaget har antagit, även följs i praktiken. Fältbesök görs på en viss andel av det totala skogsmarksinnehavet.

Certifiering och registrering

Om certifieraren finner att kraven som ställs på ett företag som vill få sitt skogsbruk certifierat är uppfyllda erhåller företaget ett certifikat. I de fall det finns delar av verksamheten som inte kan anses uppfylla kraven finns två alternativ. Antingen kan certifieringsprocessen bli vilande tills dess att företaget lyckats komma till rätta med problemen och därefter kan processen fortsätta. Annars kan ett certifikat utfärdas med restriktioner om att problemet ska vara löst inom en viss tid. Vilket alternativ som väljs beror på antalet och graden av oklarheter.

Extern kontroll

Efter en utförd certifiering följer en extern kontrollverksamhet, dvs den kontroll som certifieraren utför av företaget. Intensiteten på denna kontroll skiljer sig något mellan de olika certifierarna, men återbesök mellan var 6:e och var 12:e månad är normalt. Vid dessa kontroller är det främst företagets interna kontroll- och uppföljningssystem som är föremål för granskning. Ett antal stickprovskontroller i fält utförs också, främst i känsliga och speciellt hänsynskrävande områden där åtgärder vidtagits sedan den föregående kontrollen. Certifieraren har rätt att utföra kontroller utan föranmälan, utöver de periodiskt återkommande kontrollerna.

4.2 FSC-certifiering av enskilda mindre markägares skogsbruk

I samband med WWF:s och Naturskyddsföreningens presentation av Majdokumentet den 23 maj 1995, tog debatten om skogscertifiering fart i Sverige. Alltsedan dess har det även förts diskussioner om hur en nationell FSC-standard ska kunna implementeras på enskilda mindre markägares skogsbruk för att certifiering där ska vara praktiskt och ekonomiskt möjlig. Viss oro uttrycktes i början av debatten för att en certifiering skulle bli alltför kostsam för att vara genomförbar på en mindre fastighet. Med tanke på att ca hälften av den produktiva skogsmarksarealen i Sverige ägs av enskilda mindre markägare är det av stort intresse att en nationell FSC-standard är utformad och anpassad även till mindre skogsinnehav. Utöver standardens utformning kommer även utförandet av den praktiska certifieringen av mindre fastigheter att behöva modifieras, jämfört med certifiering av företag och större markinnehav. Skälen till detta är främst ekonomiska och praktiska.

Några principiellt skilda koncept eller system för certifiering av enskilda markägare har diskuterats i den allmänna debatten. Här följer en kort beskrivning av dessa samt några för- och nackdelar som har diskuterats med respektive system.

4.2.1 Certifiering av varje enskild fastighet /skogsinnehav separat

Detta system innebär att ingen modifiering görs vid certifiering av mindre skogsinnehav. Certifieringen går till på det sätt som beskrivs i punkt 4.1 ovan, oavsett areal och/eller ägarkategori.

Fördelar:

- Enkelt att det enbart finns ett system att hantera.

Nackdelar:

- Små fastigheter kommer inte att klara av en certifiering, ekonomiskt eller praktiskt. Detta leder till att en mycket stor andel av det svenska skogsbruket inte kommer att kunna certifieras.
- Trovärdigheten för det svenska skogsbruket som är certifierat kan befaras minska om inte allt skogsbruk kan certifieras. Stora volymer icke certifierat virke i omlopp på marknaden kan innebära minskat förtroende för det certifierade virket.

4.2.2 Certifiering av organisation eller företag som köper virke

Detta system innebär att det sågverk, massa- och/eller pappersbruk eller annat företag/organisation som köper virke från enskilda markägare är certifierat. De separata fastigheterna är inte certifierade. Huvudansvaret för att skogen sköts och brukas i enlighet med standarden ligger på virkesköparen. Det är även virkesköparen som ingår avtal med certifieraren. Någon form av avtal med avseende på skötselmetoder o.dyl. sluts förmodligen även mellan virkesköparen och markägaren. Detta är dock inte något certifieringsavtal.

Fördelar:

- Den som har intresse av att köpa och vidareförädla certifierat virke är den som certifieras.
- Ekonomiskt och praktiskt möjligt för mindre enskilda markägare att ”vara med” i systemet. Standarden följs även på mindre fastigheter, även om dessa inte är certifierade, vilket är en ekologisk/biologisk fördel.

Nackdelar:

- Ansvaret för att standarden följs i skogsbruket ligger på någon annan än den som äger och brukar skogen. Den som är certifierad kan alltså inte planera den skogliga verksamheten på fastigheten.
- En risk finns att de minsta fastigheterna blir ointressanta för köparen då denna måste ha kontroll över att standarden följs på de fastigheter varifrån virke köps.
- Markägaren kan uppfatta certifieringen som ett krav från köparen. Detta kan innebära en risk för bristande engagemang vad gäller fastighetens skötsel, från markägaren.

4.2.3 Certifiering av en region

Detta system innebär att det är en hel region som certifieras och inte den enskilda fastigheten. Fastighets- och ägo gränser har här ingen betydelse. Systemet bygger på att de områden inom regionen som lämpar sig bäst för en viss typ av åtgärd eller hänsynstagande ska bli föremål för dessa åtgärder och/eller hänsynstaganden. Respektive fastighet ingår som en del av en större enhet. Allt virke från regionen kan säljas och vidareförädlas som certifierat virke.

Fördelar:

- Åtgärder och hänsynstaganden görs på de områden som lämpar sig bäst för detta. Det innebär en ekologisk och biologisk större nytta än om hänsyn inom alla områden ska tas på varje enskild fastighet.
- Sammanslagning av flera fastigheter inom ett område gör certifiering praktiskt och ekonomiskt möjlig på alla fastigheter oavsett storlek

Nackdelar:

- Markägarna uppfattar förmodligen inte certifieringen som frivillig. Påtvingade krav och regler har en tendens att följas sämre än det man åtar sig frivilligt.
- Ansvaret för att standarden följs i skogsbruket inom regionen ligger på någon annan än den som äger och brukar skogen.
- Det finns en risk för att vissa markägare utnyttjar systemet, undlåter att följa standarden men kan ändå sälja sitt virke som certifierat.

4.2.4 Certifiering av ett flertal fastigheter under en paraplyorganisation

Detta system innebär att de markägare som är intresserade av att certifiera sitt skogsbruk går samman under någon form av sammanslutning eller paraplyorganisation. Denna paraplyorganisation är en förmedlare mellan de anslutna markägarna och en certifierare. Tanken är då att certifieraren kan behandla alla de anslutna fastigheterna som en enhet vilket skulle innebära att certifieringen blir praktiskt och ekonomiskt genomförbar även på små fastigheter.

Fördelar:

- En sammanslutning av ett flertal mindre enskilda markägare gör certifiering av mindre fastigheter ekonomiskt och praktiskt möjlig.
- Den som äger och brukar fastigheten är den som är ytterst ansvarig för att standarden följs.
- Frivilligheten är tydlig vilket minskar risken för att standarden inte följs på de anslutna fastigheterna.
- Fastighetens storlek har ingen betydelse vilket gör att hela det svenska skogsbruket kan certifieras.

Nackdelar:

- Ett modifierat certifieringssystem krävs.
- Företag och organisationer som vill köpa och vidareföra certifierat virke kan se sig tvingade att bilda en organisation för sina leverantörer för att få tillgång till certifierat virke.

4.3 Praktisk certifiering

FSC-arbetsgruppen som arbetar med att utveckla den svenska FSC-standardens har som uttalad målsättning att den ska vara anpassad för allt skogsbruk i Sverige. Fastighetsstorlek och/eller ägandeförhållanden ska inte ha någon betydelse vid implementering av standarden. Det finns ännu ingen antagen modell för den praktiska certifieringen av mindre markägares skogsbruk.

Nedan följer en sammanfattning av de övergripande strukturerna i de förslag till praktisk certifiering av mindre fastigheter, som i dag är under utveckling. Gemensamt för samtliga förslag och synpunkter är att de bygger på alternativ enligt punkt 4.2.4 ovan, certifiering av ett flertal fastigheter under en paraplyorganisation. Detta anses vara det lämpligaste systemet för certifiering av mindre enskilda fastigheter. Anledningarna till att detta alternativ anses vara det bästa är många. Bland de fördelar som tidigare tagits upp med konceptet torde den viktigaste vara att certifiering av mindre enskilda fastigheter blir praktiskt och ekonomiskt genomförbar utan att ansvaret för skötseln av skogen tas från markägaren. Med certifiering av ett flertal fastigheter under en paraplyorganisation kommer skötselansvaret tydligt och klart ligga på markägaren. Dessutom är det ett system där frivilligheten för en skogsägare att ansluta sig är tydlig. Detta medför att det i första hand är markägare intresserade av att certifiera sitt skogsbruk som ansluter sig. Det medför en väsentligt minskad risk för att anslutna markägare undlåter att följa standarden (Lindhe, pers. komm. 1996).

Sammanfattningen som följer är baserad på en analys av förslag och/eller synpunkter som de fem följande företagen var för sig håller på att utveckla:

- Forest Stewardship Council
"Group Certification", under utveckling (FSC, 1996b).
- Den Svenska FSC-arbetsgruppen
"FSC-certifiering av enskilda skogsägare och andra mindre markinnehav", Antaget 960923 (Svenska FSC-arbetsgruppen, 1996b).
- SGS Forestry Qualifor Programme
"The Green Umbrella Programme", under utveckling (SGS, 1996).
- SCS, Forest Conservation Programme, FCP
"Guidelines for Evaluating Logical Aggregations of Small Landownerships", under utveckling (SCS, 1996).
- Svensk Skogscertifiering AB (se företagspresentation i bilaga 7)
"Certifiering av organiserade enskilda skogsägare", under utveckling (Svensk Skogscertifiering, 1996).

Några av aktörerna har presenterat kompletta förslag för praktisk certifiering av enskilda markägare. Andra har enbart lämnat synpunkter på vad som är viktigt att ta i beaktande vid certifiering av mindre markägares skogsbruk. Den svenska FSC-arbetsgruppen har antagit ett dokument med synpunkter på praktisk certifiering av enskilda markägares skogsbruk (se bilaga 4). Ingen av de övriga aktörerna har i dag någon publicerad officiell rapport över sina program och förslag. Samtliga aktörer väntas dock offentliggöra sina förslag inom kort.

4.4 Gruppcertifiering av ett flertal mindre enskilda fastigheter

Principen i ovan nämnda förslag är att vid certifiering av mindre fastigheter ansluter sig flera enskilda markägare till en paraplyorganisation. Denna paraplyorganisation är en förmedlare mellan markägarna och certifieraren. Den stora fördelen med detta system är att certifieraren kan behandla hela den anslutna skogsmarksarealen som en enhet. Det innebär en avsevärd kostnadsminskning jämfört med certifiering av varje fastighet separat. Det är dock fortfarande varje enskild markägare som har det yttersta ansvaret för att skogsbruket på fastigheten bedrivs i enlighet med standarden. Ansvar för kontroll och uppföljning åligger certifieraren. Delar av kontrollen kan dock genom avtalet åläggas paraplyorganisationen. Systemet med certifiering via en paraplyorganisation innebär att det kommer att upprättas två avtal, ett mellan markägare och paraplyorganisation och ett mellan paraplyorganisation och certifierare. En schematisk bild över de olika parternas inbördes förhållande presenteras i figur 3.

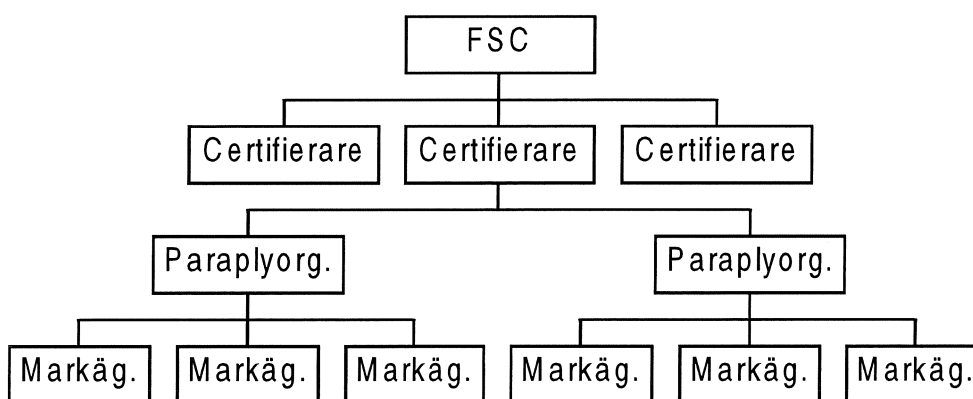

Fig.3. Schematisk skiss över parternas inblandade i certifiering via en Paraplyorganisation.

Det finns inte någon definition av vad som avses med ”mindre enskilda markägare” i detta arbete. Anledningen är att det inte funnits nödvändigt med en sådan definition. Paraplyorganisationen och markägaren tillsammans med certifieraren får i varje enskilt fall avgöra huruvida det är mest kostnadseffektivt att certifiera en fastighet separat eller via en paraplyorganisation. Oavsett fastighetens storlek står det naturligtvis varje enskild markägare fritt att, om man så önskar, teckna avtal med en certifierare och få sitt skogsbruk certifierat separat.

4.4.1 Paraplyorganisation

Önskvärt är att organisationer och företag med en befintlig verksamhet och inarbetade kontaktnät av enskilda markägare bildar paraplyorganisationer. Det kan vara skogsägarföreningar, inköpsföretag, sågverk eller skogsbolag. Det är dock fullt tänkbart att konsultföretag kommer att erbjuda sina tjänster som paraplyorganisation för enskilda markägare.

I det avtal som upprättas mellan paraplyorganisation och certifierare skall framgå vilka uppgifter och ansvarsområden som åligger respektive part. Den exakta ansvarsfördelningen kan variera från fall till fall. Med utgångspunkt från paraplyorganisationens struktur, organisation och möjligheter att åta sig olika uppgifter görs en överenskommelse mellan parterna om en lämplig ansvarsfördelning. I avtalet ska denna ansvarsfördelning klart framgå. Den följande presentationen av en paraplyorganisations uppgifter ska ses utifrån denna möjlighet till variation av en sådan ansvarsfördelning mellan parterna.

Paraplyorganisationens uppgifter kommer främst att vara:

- Administrativa
- Rådgivande / Utbildande
- Kontrollerande

Administrativa

- Upprätta certifieringsavtal med av FSC ackrediterad certifierare.
Detta avtal går att likna vid det som upprättas mellan en certifierare och en större markägare/företag som certifieras enskilt. I avtalet ska tydligt framgå vilka uppgifter och ansvarsområden som åligger certifieraren respektive paraplyorganisationen.
- Upprätta certifieringsavtal med markägare.
Detta avtal innebär en ansvars- och uppgiftsfördelning mellan markägaren och paraplyorganisationen. Det ska i avtalet tydligt framgå vilka uppgifter och ansvarsområden som åligger markägaren respektive paraplyorganisationen.
- Upprätta register över de anslutna markägarna och deras fastigheter.
En förteckning över de markägare som skrivit avtal med paraplyorganisationen ska finnas. Dessutom ska uppgifter finnas om vilken/vilka fastigheter respektive markägare har certifierat.
- Inneha nödvändig dokumentation över de anslutna fastigheterna.
Paraplyorganisationen ska ha tillgång till nödvändig dokumentation över de certifierade fastigheterna. Vad som avses med ”nödvändig dokumentation” är inte formulerat i dag (november 1996). Enligt den svenska FSC-arbetsgruppen kommer det att vara ”plandokument anpassade efter FSC-standarderna”.

- Upprätta register över skogliga åtgärder.
Paraplyorganisationen ska upprätta register över de skogliga åtgärder som utförs på de certifierade fastigheterna. Ur detta register görs ett stratifierat urval för periodiskt återkommande stickprovskontroller och uppföljning av standarden.
- Vara ekonomiskt ansvarig för verksamheten.
Med ekonomiskt ansvarig avses att paraplyorganisationen uppdrar åt certifieraren att certifiera och granska de anslutna fastigheterna. Det åligger därefter paraplyorganisationen att fördela kostnaden för detta på de anslutna markägarna. Hur denna verksamhet administreras och organiseras avgörs av paraplyorganisationen. De kostnadsposter som bl.a. förekommer är:
-Administration
-Planläggning
-Utökad rådgivningsverksamhet
-Kontroll och uppföljning
- Uppsägning av avtal.
Certifieringsavtalen föreslås vara tillsvidareavtal med en ömsesidig tidsbestämd uppsägningstid. Ett avtal kan dock sägas upp med omedelbar verkan om motparten uppenbart och allvarligt underlåtit att följa avtalet.

Rådgivande/Utbildande

- Informera och utbilda de anslutna markägarna om gällande standard.
Det åligger paraplyorganisationen att garantera de certifierade markägarna att de får tillräcklig information om, och utbildning i, vad standarden innebär för det praktiska skogsbruket.
- Kunna upprätta dokument över fastigheter.
Paraplyorganisationen ska kunna åta sig att upprätta nödvändig dokumentation över de fastigheter som ska anslutas och certifieras.
- Vara rådgivare åt markägare som själv upprättar dokument över fastigheten.
Paraplyorganisationen ska kunna ge råd och anvisningar till de markägare som själva eller med hjälp av paraplyorganisationen vill upprätta dokumentation över sin fastighet inför en certifiering.
- Ge de anslutna markägarna information vid revidering av standarden.
Det åligger paraplyorganisationen att hålla de certifierade markägarna informerade om revidering av standarden. Råd och anvisningar om vilka praktiska förändringar revideringen innebär ska också tillhandahållas.

Kontrollerande

- Upprätta ett system för intern kontroll.
Med intern kontroll avses den kontroll som paraplyorganisationen utövar på de anslutna, certifierade markägarnas skogsbruk. Certifiering av enskilda markägare via en paraplyorganisation innebär att certifieraren inte kontrollerar varje enskild fastighet som är certifierad. Paraplyorganisationen svarar gentemot certifieraren för att standarden efterlevs på fastigheterna. Därför krävs det att paraplyorganisationen har ett system för kontroll av den skogliga verksamheten på dessa. Paraplyorganisationens interna kontrollsystem innebär att intensiteten av certifierarens kontroll av de certifierade markägarna kan begränsas.
- Utföra och dokumentera kontroll enligt det upprättade systemet.
Paraplyorganisationen kontrollerar att de certifierade markägarna följer standarden i sitt skogsbruk. Denna kontroll dokumenteras och dokumentationen ska vara tillgänglig för certifieraren. Av kontroll-dokumentationen ska framgå vilka eventuella misstag och felaktigheter, vad gäller standardens efterlevnad, som upptäckts på de certifierade fastigheterna. Det är fullt tänkbart att markägarna själva utför stor del av uppföljningen av verksamheten på sina fastigheter och redovisar detta för paraplyorganisationen.
- Vidta åtgärder om misstag och felaktigheter upptäcks.
Om det uppstår felaktigheter eller misstag på de certifierade fastigheterna, vidtar paraplyorganisationen lämpliga åtgärder för att komma till rätta med problemen. Vilka åtgärder som vidtas beror på antalet och graden av fel. Vid en allvarlig eller medvetet utförd felhandling kommer förmodligen certifikatet att dras in för berörd markägare. Om det uppdagas att paraplyorganisationen brustit i sin kontroll av markägaren finns risk för att paraplyorganisationen inte får fortsatt förtroende för att utföra sitt uppdrag. Straffet som en markägare ådrar sig bör stå i rimlig proportion till det straff paraplyorganisationen får från certifieraren. Av kontrolldokumentationen ska framgå vilka åtgärder som vidtagits och vilka förändringar det lett till.

4.4.2 Markägare

I det avtal som upprättas mellan markägare och paraplyorganisation ska det framgå vilka uppgifter och ansvarsområden som åligger respektive part. Genom avtalet åtar sig markägaren bl.a. att anmäla de skogliga åtgärder som utförs på fastigheten. Markägaren godkänner också att kontroll av skogsbruket på fastigheten utförs av paraplyorganisationen och/eller certifieraren. En stor del av uppföljningen av de skogliga åtgärder som utförs på fastigheten kommer markägaren själv att kunna utföra. Med instruktioner om hur uppföljningen ska utföras kan på så sätt ett stort ansvar för den delen av paraplyorganisationens interna kontroll läggas på markägaren.

För att en markägare ska kunna ansluta sig till en paraplyorganisation och få sitt skogsbruk certifierat ska denne uppfylla följande villkor:

- Markägaren förbinder sig i avtalet att i sitt skogsbruk följa den nationella FSC-standard. Det är markägaren som är ansvarig för att alla åtgärder som vidtas på skogsinnehavet sker i enlighet med standarden, oavsett vem som utför åtgärderna.
- Markägaren innehar grundläggande, nödvändig dokumentation över sin fastighet. Dokumentationen ska vara anpassad efter FSC-standard enligt de krav och riktlinjer som ställs. Dokumentationen ska inom viss tid kompletteras med bl a kartmaterial, naturvärdesinventeringar, åtgärds- och skötsel förslag samt dokumentation över områden som ska lämnas orörda och/eller områden som kräver speciell hänsyn, allt enligt befintliga riktlinjer.
- Markägaren dokumenterar de åtgärder som vidtas på skogsinnehavet, utför uppföljning av dessa och anmäler detta till paraplyorganisationen.

Då dessa villkor anses vara uppfyllda kan avtal mellan markägare och paraplyorganisation upprättas.

4.4.3 Certifierare

Certifierarens huvudsakliga uppgift och ansvar är att kontrollera att standarden efterlevs på fastigheter som är certifierade enligt FSC. Certifieraren ska försäkra sig om att alla de anslutna markägarna är väl införstådda med FSC-standard och att de accepterar dess innehåll. Certifieraren ska ha möjlighet och tillstånd att besöka alla certifierade fastigheter samt ha tillgång till alla nödvändiga dokument för att kunna bedriva en extern kontrollverksamhet av paraplyorganisationen. Med extern kontroll avses den kontroll som certifieraren utövar på paraplyorganisationen. En stor del av denna externa kontroll innebär granskning av paraplyorganisationens interna kontrollsystem. Certifieraren granskar och bedömer paraplyorganisationens redovisningar av åtgärdsuppföljning, fel och misstag som upptäckts, vilka åtgärder som vidtagits samt vilka förändringar det medfört. En viss grad av stickprovskontroll i fält kommer även att göras. Dessa stickprov inriktar sig på att kontrollera bestånd som är av särskilt intresse att besöka, t ex bestånd där särskild hänsyn krävs och där åtgärder utförts sedan den föregående kontrollen, eller där redovisningen är bristfällig eller tveksam.

4.5 Probleminventering

Då ett företag/organisation ska åta sig uppgifter som paraplyorganisation enligt det koncept som beskrivits i detta arbete innebär det en stor förändring i verksamheten. Flera och nya uppgifter ska utföras. Olika företag/organisationer kan ha olika förutsättningar, möjligheter och ambitioner att verka som paraplyorganisation. Beroende på verksamheten som företaget/organisationen bedriver i dag kan problem och hinder av olika slag föreligga. Nedan följer en sammanfattning av några olika problem och möjligheter det kan innebära för ett företag eller organisation att bilda en paraplyorganisation.

Sammanfattningen baserar sig på intervjuer och diskussioner med representanter från tre olika företag/organisationer:

- Skogsägarförening: Mellanskog (Folke Stenström, Torbjörn Holmgren, Alvar Ohlsson och Lars Wirén)
- Inköpsföretag: Sydved AB (Stefan Bucht)
- Skoglig konsult: Svensk Skogscertifiering AB (Andreas Lidfeldt)

Två av företagen, Mellanskog och Sydved AB, har ambitionen att verka som paraplyorganisation när den Svenska FSC-standard är färdig. Upprättandet av avtal med certifierare respektive markägare ser de som en möjlighet att kunna köpa, sälja och vidareförädla certifierat virke. Svensk Skogscertifiering AB organiserar en verksamhet som utvärderar certifieringen av organiserade markägare. Detta sker i samarbete med ett ackrediterat företag. I dag är det inte aktuellt för Svensk Skogscertifiering AB att verka som paraplyorganisation. Det skulle dock kunna bli en framtida verksamhet.

Paraplyorganisationens uppgifter:

- Administrativa
- Rådgivande/Utbildande
- Kontrollerande

4.5.1 Administrativa uppgifter

Avtal

Vad det gäller avtalen som ska upprättas mellan en paraplyorganisation och markägare respektive certifierare pekar Svensk Skogscertifiering AB på att dessa måste vara tydliga, heltäckande och juridiskt korrekt utformade. Man bör så långt det är möjligt utforma avtalen så att tolkningsdiskussioner inte är nödvändiga. Svensk Skogscertifiering AB menar därför att avtalen inte bör utformas enbart av paraplyorganisationen eller certifieraren, utan i samarbete med jurister specialiserade på avtalsrätt.

Register

Inget av de tre företagen ser upprättandet av register över de anslutna markägarna och deras certifierade skogsinnehav som ett problem för paraplyorganisationen. Samtliga menar att de markägare man skriver avtal

med samt vilken/vilka fastigheter de har certifierat kommer att kunna återfinnas i ett register hos paraplyorganisationen.

Samma sak gäller den dokumentation som de anslutna markägarna ska ha över sitt skogsinnehav. Paraplyorganisationen kan inneha och upprätta ett register över denna utan svårigheter.

Anmälning av åtgärder

Enligt det förslag som presenteras i detta arbete ska de anslutna markägarna bl.a. anmäla alla skogliga åtgärder som utförs på fastigheten till paraplyorganisationen. Anledningen till detta är att paraplyorganisationen och/eller certifieraren ska kunna göra ett stratifierat urval inför kontroll.

Sydved AB och Mellanskog anser att man utan svårighet kan tillhandahålla information om de åtgärder paraplyorganisationen själv utför. Det finns dock ett stort antal leverantörer som utför avverkningar och andra skogliga åtgärder själva, alternativt avverkas skogen av en utomstående entreprenör. Att inkräva anmälningar om dessa åtgärder för registrering ses som ett problem. Detta grundar sig främst på erfarenheter av bekymmer med andra former av anmälningsplikt som åligger skogsägare. Det administrativa förfarandet med anmälningsplikten ser dock varken Sydved AB eller Mellanskog som ett problem.

Organisation

Mellanskog pekar på problem av organisatorisk karaktär. Man är medveten om vilka uppgifter en paraplyorganisation kommer att ställas inför, men hur ska paraplyorganisationens verksamhet utformas för att vara optimalt fungerande i alla dess uppgifter och funktioner? Vilka rutiner och kontrollerande system kommer att godkännas som tillförlitliga? Frågor av denna karaktär anser Mellanskog vara viktiga att få svar på innan en paraplyorganisation bildas.

Kostnader

Det ekonomiska ansvaret för verksamheten som åligger en paraplyorganisation ser alla de tre potentiella paraplyorganisationerna som en uppgift man kan åta sig utan problem. Ansvaret innebär att paraplyorganisationen fördelar de kostnader en certifiering innebär över de markägare som är anslutna.

Sydved AB och Mellanskog tar upp andra problem med paraplyorganisationens ekonomi. En certifiering innebär kostnader av olika slag och omfattning. Kostnaden för anlitaandet av en certifierare som granskar verksamheten och utfärdar certifikat är möjligt att få uppgifter om. I dagsläget är det dock svårt att överblicka vilka, och storleken på, övriga kostnader bildandet av en paraplyorganisation och dess verksamhet medför. Det går inte heller att beräkna vilka eventuella ökade inkomster och/eller marknadsandelar hanteringen av certifierat virke kan ge. I dag anser både Sydved AB och Mellanskog att det finns ett mycket begränsat utrymme för ett bonussystem med högre betalning för certifierat virke vilket kan medföra svårigheter då certifieringssystemet ska verkställas.

Leveransfrihet

För att certifieringssystemet ska uppfattas som helt frivilligt krävs att markägare anslutna till en paraplyorganisation har full frihet att leverera sitt certifierade virke till vem man önskar. Detta måste vara praktiskt möjligt oavsett via vilket företag/organisation markägaren har blivit certifierad. Sydved AB och Mellanskog menar att detta kan innebära dels ekonomiska problem för kostnadstäckning av verksamheten och dels administrativa problem om någon form av reglering krävs.

4.5.2 Rådgivande/Utbildande uppgifter

Samtliga av de tre företagen/organisationerna anser sig kunna utföra de rådgivande och utbildande uppgifter som åligger en paraplyorganisation. Information om och utbildning i hur standarden ska följas i det praktiska skogsbruket behöver paraplyorganisationen själv information om i ett inledningsskede från ansvarig för standarden. De tre företagen poängterar att förutsättningen för att ge de certifierade markägarna information vid revidering av standarden är att paraplyorganisationen själv erhåller kontinuerlig information från certifieraren och FSC. Det gäller information om såväl det praktiska hanterandet av standarden som om revidering av standarden eller andra viktiga förändringar. Upprättandet av dokumentation över fastigheter kan utföras genom paraplyorganisationens försorg eller av annan som paraplyorganisationen ger detta uppdrag.

4.5.3 Kontrollerande uppgifter

Intern kontroll

Enligt det förslag som presenteras i detta arbete ska en paraplyorganisation bedriva en intern kontroll av de anslutna markägarnas skogsbruk.

Sydved AB ser detta som ett problem då man idag inte har någon ambition att bedriva en kontrollverksamhet. Man anser att kontrollen är certifierarens ansvar.

Svensk Skogscertifiering AB menar att kontrollverksamheten, både den interna och den externa, även innebär ett pedagogiskt problem. Det är viktigt att det finns förtroende för att systemet är tillförlitligt och trovärdigt. De metoder för inventering och stickprovsurval som används måste vara vetenskapligt framtagna och får inte vara föremål för diskussion om sin tillförlitlighet. Om det uppstår felaktigheter eller misstag i skogsbruket måste paraplyorganisationen kunna uppvisa att korrekta metoder använts vid de interna kontrollerna. Visar det sig att kontrollsysteem inte är fullgott menar Svensk Skogscertifiering AB att det finns en risk för att hela certifieringsverksamheten urholkas och tappar förtroende.

Sydved AB diskuterar samma problem som Svensk Skogscertifiering AB. Man menar att utan tillförlitligheten finns det även en risk för att kontrollen uppfattas som "polisjär" av markägarna, vilket man inte vill riskera.

Kontrollmetoder

Vilka metoder som ska användas vid kontrollen är ett problem som Mellanskog har tagit upp. Hur utförs urvalet för stickprovskontrollen? Är det bra med stratifierade urvalsmetoder eller ska det vara slumpvis utvalda bestånd som kontrolleras? Vilka inventeringsmetoder ska användas? Hur ska det operativa verkställandet av kontrollverksamheten utföras? Det är svårt att hitta entydiga, vetenskapligt utvecklade och enkla metoder för kontrollernas utförande. Mellanskog anser vidare att i de fall metoderna är oklara eller tvetydiga behövs tolkningshjälp och eventuellt kalibreringsövningar olika paraplyorganisationer emellan.

4.5.4 Övriga synpunkter

Det pågår diskussioner inom FSC internationellt huruvida man kan acceptera att de förädlade skogsprodukterna till viss del innehåller certifierat virke och ändå kan märkas med FSC:s logo. Mellanskog menar att då industrin kommer att hantera virke från både certifierade fastigheter och icke certifierade fastigheter kan problem uppstå om det inte godkänds att bara en viss andel av råvaran till de FSC-märkta produkterna kommer från certifierat skogsbruk.

5 Diskussion

Var och en av de tre potentiella paraplyorganisationerna som presenterats tidigare har ambitionen att framgent verka som paraplyorganisation. Problemen som de olika företagen/organisationerna diskuterar ger anledning att tro att de har olika goda förutsättningar att verka som paraplyorganisation enligt det koncept som presenterats i det här arbetet. Av de tre uppgiftsområdena administration, rådgivning/utbildning och kontroll är det främst uppgifter inom administration och kontroll som anses vara förknippade med problem.

Först i detta avsnitt diskuteras en paraplyorganisations problem med detta samt eventuella lösningar. Därefter följer en diskussion kring frågor om certifiering som är av mer allmän karaktär.

5.1 Administration

5.1.1 Anmälan av åtgärder

Enligt det förslag som presenteras i detta arbete kommer avtalet mellan paraplyorganisation och markägare att innehålla regler för anmälan av skogliga åtgärder som utförs på de certifierade fastigheterna. Anledningen till detta är att ett stratifierat urval av bestånd ska kunna göras inför kontroll i fält. Problemen som ses med kravet på anmälan av åtgärder till paraplyorganisationen kommer från erfarenheter av bekymmer med annan anmälningsplikt som åligger en skogsägare. En viktig skillnad är dock att ett certifieringsavtal är något som markägaren tecknar helt frivilligt. Under förutsättning att markägaren har accepterat de förändringar en certifiering innebär samt den kontroll som följer är det därför rimligt att anta att anmälningsplikten till paraplyorganisationen inte kommer att innebära problem av samma slag.

Det är dock viktigt att det finns en tydlig definition av vilka åtgärder som ska anmälas. Det kommer förmodligen att handla om skogliga åtgärder av mer omfattande karaktär såsom avverkning och vägbyggnation. Problem med gränsdragning kan dock uppstå vid mindre omfattande åtgärder såsom försiktig gallring eller plockhuggning för ved till husbehov.

Ett annat problem som anmälningsplikten kan innebära, men som inte har diskuterats av de tre potentiella paraplyorganisationerna, är hur en eventuell kontroll av anmälningar av skogliga åtgärder ska genomföras. Detta är främst ett problem i de fall åtgärderna utförs av annan än paraplyorganisationen.

5.1.2 Leveransfrihet

En markägare som är ansluten till en paraplyorganisation kan av olika anledningar vilja leverera virke till något annat företag/organisation än paraplyorganisationen. Detta måste naturligtvis vara möjligt och utan problem

för markägaren. Två huvudsakliga problem kan för paraplyorganisationens del ses med denna leveransfrihet; finansiering samt trovärdighet.

- **Finansiering**

Paraplyorganisationen har genom sin verksamhet berett markägare ekonomiska och praktiska möjligheter att certifiera sitt skogsbruk. I de fall paraplyorganisationen är virkesköpande är de rimligtvis intresserade av att köpa det certifierade virket från fastigheterna för att bl.a. få kostnadstäckning av verksamheten. Om markägare vill sälja till någon annan kan de behöva kompensera paraplyorganisationen för certifieringskostnaderna. Detta kan i sin tur leda till administrativa problem. Finansieringen diskuteras mer under rubriken Ekonomi senare i detta avsnitt.

- **Trovärdighet**

Det utomstående företaget/organisationen som köper certifierat virke av en markägare ansluten till en paraplyorganisation måste kunna garanteras att skogsbruket verkligen är certifierat enligt FSC. Till denna fråga hör diskussionen om vem som innehar certifikatet, markägaren själv eller paraplyorganisationen. Vissa anser att det skulle vara ohanterbart att utfärda certifikat till varje enskild markägare. Andra anser att det är en förutsättning för att certifieringsverksamheten ska fungera.

Innan detta avgörs bör man utreda vilken funktion certifikatet har för den enskilde markägaren. Certifikatet är beviset för att skogsbruket bedrivs i enlighet med FSC-standarden. Om det är paraplyorganisationen som innehar FSC-certifikatet måste det utfärdas någon form av intyg för var och en av de anslutna markägarna. Av intyget ska framgå att berörd markägare sköter sin skog i enlighet med FSC-standarden samt vilken paraplyorganisation som står bakom intyget. Till handlingarna bör även finnas en kopia på paraplyorganisationens certifikat. Då en markägare vill sälja sitt virke bör intyget vara ett fullgott bevis för att virket kommer från certifierat skogsbruk. Om det i stället är markägaren som innehar certifikatet kommer detta att vara beviset för att skogsbruket bedrivs i enlighet med FSC-standarden. Med detta som bakgrund är frågan hur avgörande det är vem som innehar certifikatet och om det således är ett problem. Det viktiga är att markägaren innehar ett trovärdigt bevis för att skogsbruket är certifierat.

5.1.3 Ekonomi

Då certifiering av skogsbruk ännu inte utförts i Sverige är det svårt att avgöra vilka och hur stora kostnader det kommer att medföra. Certifiering av en fastighet innebär bl a kostnader för markägaren genom att en mindre volym virke kan tas ut vid en avverkning. Här diskuteras dock bara de ekonomiska problem en finansiering av systemet innebär för en paraplyorganisation. Paraplyorganisationen kommer att ha kostnader för bl a administration, utökade arbetsuppgifter och planläggning. Dessa kommer förmodligen att

hanteras på olika sätt av olika organisationer. Vissa delar av verksamheten kanske paraplyorganisationen bekostar medan andra kostnader fördelas på de anslutna markägarna. Anslutna markägare kan avgiftsbeläggas enligt några principiellt skilda system:

Markägaren kan åläggas en periodvis återkommande avgift, en medlemsavgift, baserad t ex på certifierad areal. Det skulle vara ett relativt enkelt system för paraplyorganisationen att hantera och kontrollera. Dessutom är det förmodligen positivt för markägaren genom att man har kontroll på sina utgifter. Man vet hur stor avgiften är och när den ska betalas ut.

Nackdelen med systemet är att de markägare som inte utför några skogliga åtgärder på sina fastigheter bekostar en verksamhet som man inte tar del av och inte har några intäkter från.

Ett annat avgiftssystem kan vara att en avgift baserad på avverkad volym åläggs markägaren. Vid en avverkning går en viss summa per avverkad volym, alternativt en viss procent av intäkten, till paraplyorganisationen. Detta system innebär att de markägare som utför åtgärder på sina fastigheter och därmed i högre grad orsakar paraplyorganisationen kostnader för kontroll och administration är de som bidrar ekonomiskt till verksamheten. Dessutom kan det ses som positivt för markägaren att man inte har några utgifter i form av avgifter till paraplyorganisationen förrän man får inkomster från en avverkning. Systemet med en volym- eller inkomstbaserad avgift kan även ses som en form av reglering för paraplyorganisationen med avseende på de markägare som levererar virke till utomstående. Oavsett vem markägaren levererar virke till kommer en viss summa paraplyorganisationen till del. Markägaren måste vara försäkrad om att de avgifter det innebär att leverera till annan köpare än paraplyorganisationen inte är oskäligt höga.

Nackdelen med systemet är att det kan komma att krävas någon form av kontrollsystem. Paraplyorganisationen måste försäkra sig om att det är faktiskt avverkad volym eller inkomst som man får uppgift om. Detta kan göra systemet relativt svåradministrerat. Att i stället ha en fast avgift som tas ut vid en avverkning, oavsett den uttagna volymen, skulle vara enklare att administrera och kontrollera. Detta skulle dock kunna leda till att större områden avverkas vilket knappast är önskvärt.

I och med att den svenska FSC-standarden inte är färdig ännu är ingen total analys gjord av de ekonomiska konsekvenser den kommer att innebära. FSC-arbetsgruppens undergrupp för produktion och ekonomi är det forum inom arbetsgruppen vars uppgift bl.a. är att granska vilka ekonomiska konsekvenser standardens kriterier kommer att få.

5.2 Kontrollerande

5.2.1 Kontrollverksamhet

Att verka som paraplyorganisation innebär en relativt omfattande intern kontroll- och uppföljningsverksamhet. Kontrollverksamheten medför bl.a.

utökade arbetsuppgifter som det för paraplyorganisationen kan saknas resurser och ambitioner att utföra. Finns det inte resurser för att utföra intern kontroll kan paraplyorganisationen uppdra åt någon utomstående att utföra hela eller delar av denna. Detta förfarande innebär ingen förändring i ansvarsfördelningen mellan parterna.

Enligt FSC ligger det yttersta ansvaret för kontrollen av de certifierade skogsfastigheterna på certifieraren. Den kontrollverksamhet som enligt detta arbete åligger paraplyorganisationen är främst något som finns uttryckt som krav från certifierarna. Den interna kontrollen som paraplyorganisationen ska utföra kan kanske ses som ett uttryck för att certifierarna har begränsade resurser för att utföra mer än extern kontroll. Vissa anser därför att det är certifieraren som ska uppdra åt någon utomstående att utföra de delar av kontrollen som de själva inte har resurser att utföra. Det skulle innebära en modifiering av ansvarsfördelningen med avseende på kontroll jämfört med vad som är presenterat i detta arbete. Utan detta utrymme för modifiering i ansvarsfördelningen av kontrollverksamheten finns en uppenbar risk att aktörer som är intresserade av och lämpliga som paraplyorganisation ändå inte tar sig an uppgiften. Det skulle i sin tur kunna medföra att ett färre antal paraplyorganisationer bildas än om det finns möjlighet till variation i ansvarsfördelningen. Samtidigt finns risk att denna modifiering är svår att få till stånd genom att certifierarnas organisation bygger på att paraplyorganisationen åtar sig ett stort ansvar för den interna kontrollen.

5.2.2 Inventeringsmetoder

Kontrollen som utförs, både intern och extern, måste enligt de intervjuade personerna bygga på objektiva, väldokumenterade och formella inventeringsmetoder. Metoderna ska dessutom i största möjliga utsträckning garantera att eventuella fel och misstag som begåtts i skogsbruket på de certifierade fastigheterna upptäcks. Båda dessa egenskaper är viktiga dels för att kontrollen ska vara accepterad bland markägarna och dels för att systemet ska bibehålla en hög trovärdighet. Acceptansen bland markägarna är viktig för att minska risken för att den interna kontrollen uppfattas som en ”polisiär” verksamhet. Det måste finnas ett förtroende för paraplyorganisationen bland de anslutna markägarna.

Det finns i dag inte några inventeringsmetoder av den typ som efterfrågas. Det är därför av vikt att metoder för inventering av naturvärden utvecklas inom en snar framtid. Det finns en risk att mer ”lättkontrollerade” kriterier kontrolleras mer än kriterier som är svårare att bedöma hur väl de är uppfyllda. Det är därför viktigt att det vid metodutvecklingen finns ett medvetande om att naturhänsyn som lätt kontrolleras inte alltid är samma sak som optimal naturhänsyn. Samtidigt finns det ett samband mellan objektivitet och lätthet att kontrollera. Ju enklare det är att kontrollera en företeelse, desto mindre risk föreligger för olikheter i bedömningar mellan olika inventerare och olika kontrolltillfällen. Ytterst måste metodvalet ske utifrån att en lämplig balans mellan kostnaden för kontrollen och bevarad trovärdighet för systemet ska uppnås.

Då det vid certifiering inte är möjligt att kontrollera varje bestånd eller ens varje fastighet, kommer ett stickprovsurval att behöva göras inför kontrollen. När kontroll bygger på stickprov finns det en risk att fel och misstag som blivit begångna inte upptäcks. Det är därför viktigt att paraplyorganisationen och certifieraren kan redovisa att väldokumenterade och formella metoder har legat till grund för urvalet av de bestånd som ska kontrolleras. Man bör eventuellt använda sig av stratifierande urvalsmetoder med störst vikt på områden och bestånd där åtgärder vidtagits sedan föregående kontroll. Kontrollens kvalitet är även beroende av kvaliteten i det register paraplyorganisationen för över utförda åtgärder på de anslutna fastigheterna.

5.2.3 Krav på markägare vid anslutning till paraplyorganisation

Vilka krav som kommer att ställas på markägare som vill ansluta sig till en paraplyorganisation för att certifiera sitt skogsbruk är inte klart i dag. Enligt den svenska FSC-arbetsgruppen ska det upprättas ett ”plandokument anpassat efter FSC-standaren i enlighet med de riktlinjer som godkänts av FSC:s nationella representation, alternativt komplettera befintlig dokumentation så att denna anpassas efter standarden”. Detta är jämförbart med den nödvändiga dokumentationen som diskuterats tidigare i arbetet. Det finns en koppling mellan de krav som ställs på markägaren vid en anslutning och intensiteten av den fortsatta kontrollen. Två tillvägagångssätt kan ses:

1. Vid anslutning krävs en noggrann naturvärdesinventering, fältbesök av paraplyorganisationen och en omfattande dokumentation av fastigheten. Det innebär att väsentlig information om fastigheten finns att tillgå redan från början. Intensiteten av den efterföljande interna kontrollen kan då hållas relativt låg.
2. Vid anslutning krävs en dokumentation över skogsinnehavet som är relativt enkel att upprätta. Det innebär att paraplyorganisationen har en begränsad information om respektive fastighet och intensiteten på den fortsatta kontrollen måste hållas högre än i alternativ 1.

Alltför omfattande anslutningskrav kan ha en avskräckande effekt för en markägare. Paraplyorganisationens ambition är förmodligen att inledningsvis få så stor andel markägare som möjligt att certifiera sitt skogsbruk. Om lägre krav ställs på markägarna vid en anslutning skulle eventuellt ett större antal skogsägare vara intresserade av att certifiera sitt skogsbruk.

Det är även tänkbart att paraplyorganisationer kan ha olika anslutningskrav respektive intern kontroll. Fördelen med att kunna variera anslutningskrav och följande kontroll är att hela systemet får en flexibilitet. Det kan dock vara relativt svåradministrerat. Att i stället ha fastställda anslutningskrav och en specificerad kontrollintensitet är betydligt enklare att administrera men kan ge systemet en stämpel som stelbent och byråkratiskt.

Det är i slutändan certifierarens uppgift, inte paraplyorganisationens, att avgöra huruvida intern kontroll och anslutningskrav står i rimlig proportion till varandra.

5.3 Vem bildar paraplyorganisation?

För att ett företag/organisation ska bilda en paraplyorganisation krävs olika former av incitament för detta. För de flesta paraplyorganisationer är en vilja att köpa, vidarefördla och sälja certifierat virke och skogsprodukter är troligtvis de främsta motiven bakom ambitionerna. Om incitament men inte resurser finns föreligger en risk för att endast ett begränsat antal paraplyorganisationer bildas. Detta i sin tur skulle kunna leda till att markägare som är intresserade av att certifiera sitt skogsbruk inte får möjlighet till det p.g.a. ett för litet antal paraplyorganisationer. Detta måste ses som en nackdel med konceptet som det är presenterat här.

De olika problem som de tre potentiella paraplyorganisationerna diskuterat ger anledning att tro att olika företag/organisationer har olika goda förutsättningar för att verka som paraplyorganisation med de uppgifter som presenterats här. Det verkar som vissa skogsägarföreningar är de som är mest förberedda för att verka som paraplyorganisation. Den främsta orsaken till detta är att skogsägarföreningarna är beredda att åta sig i princip alla de uppgifter som åligger en paraplyorganisation. En skogsägarförening som verkar som paraplyorganisation kommer rimligtvis att ställa som krav på de anslutna markägarna att de är medlemmar i föreningen. Om endast skogsägarföreningar har incitament och resurser att verka som paraplyorganisationer kan det medföra att frivilligheten med att ansluta sig kommer i bakgrunden av ett krav på att vara medlem i en skogsägarförening.

För att öka utbudet av paraplyorganisationer kan man återknyta till diskussionen om kontrollverksamhet. Det kan vara av intresse att olika möjligheter finns med avseende på fördelning av uppgifter mellan de olika parterna inblandade i en certifiering. Det finns i dag ingen verksam paraplyorganisation vilket gör det svårt att förutsäga hur den optimala ansvars- och uppgiftsfördelningen mellan parterna ser ut. Det är mycket möjligt att denna fördelning kan komma att förändras med tiden, jämfört med det som beskrivs i detta arbete, allteftersom verksamheten utvecklas och anpassas efter befintliga behov. Finns det en flexibilitet i ansvarsfördelningen med avseende på kontroll kommer det att finnas utrymme för ett spektrum av olika typer av paraplyorganisationer, med olika organisation och intensitet på den interna kontrollverksamheten.

5.4 FSC-märkning av certifierade produkter

5.4.1 Omfattning av certifiering

I arbetet med att utveckla en certifieringsstandard bör man komma ihåg att certifiering inte är något som fungerar av sig självt. Det är i högsta grad ett marknadens instrument för att motivera konsumenter och producenter till ett mer ansvarsfullt brukande av världens skogar (Upton och Bass, 1996). För att en certifiering ska löna sig, genom ökade priser och/eller utökade marknadsandelar, måste det finnas en efterfrågan på de certifierade skogsprodukterna. Det innebär att marknaden avgör omfattningen av certifiering och paraplyorganisationens verksamhet. Om marknadens efterfrågan på certifierade

produkter är hög är det ett incitament för en hög aktivitet bland certifierare och paraplyorganisationer. Om intresset på marknaden i stället är lågt kommer troligen certifieringens omfattning att sjunka. För att marknadens intresse av certifierade produkter ska vara stort krävs det ett förtroende för certifiering som instrument för att nå ett mer ansvarsfullt brukande av skogar. Dessutom måste det finnas tillräckligt stora mängder med certifierade skogsprodukter att tillgå på marknaden. Anledningen till detta är att försöka minska risken för att certifierade produkter enbart finns på en liten exklusiv marknad tillgänglig för ett fåtal. Detta gör också att intresset för att certifieringsverksamheten ska nå en stor omfattning redan från början ökar ytterligare.

Det har ofta framhållits att syftet med skogscertifiering inte i första hand är att få mer betalt för råvaran och de vidareförädlade produkterna. Det viktigaste är i stället möjligheten att kunna framhålla trä som ett miljövänligt material i jämförelse med konkurrerande material som t.ex. stål, aluminium och plast. Skogsägare, skogsbolag och även miljöorganisationer har en möjlighet att själva påverka marknaden. Genom att marknadsföra skogsprodukter som miljövänliga och trä som ett "kretsloppsmaterial" ökar möjligheterna till avsättning för den certifierade råvaran. Dessutom ökar förutsättningarna för att det även framgent ska bedrivas ett miljövänligt, certifierat skogsbruk i Sverige.

5.4.2 FSC-märkning

Virkesflödena i Sverige är relativt komplicerade. Det är dock möjligt att följa och spåra råvarans väg från avverkning till industri med befintliga rutiner (FSC-arbetsgruppen, 1996a). Det skulle däremot bli problematiskt och därmed kostsamt att separera den certifierade råvaran i den fortsatta processen. Den svenska arbetsgruppen vill därför få acceptans inom FSC internationellt för att FSC-märket ska få en något vidgad användning jämfört med dagsläget. I dag får enbart produkter innehållande 100% certifierad råvara FSC-märkas. Enligt arbetsgruppen vore det för svenskt skogsbruk önskvärt att även förädlade skogsprodukter innehållande en viss andel certifierad råvara får märkas med FSC-logon. FSC internationellt arbetar med ett förslag om procentbaserad märkning och undergruppen för produktionsfrågor inom den svenska FSC-arbetsgruppen tar aktiv del i det arbetet. Hur stor denna andel ska vara för att produkterna ska kunna FSC-märkas har ännu inte preciserats. Möjligen kan olika stora andelar accepteras, bara detta tydligt framgår på produkten.

I första hand har diskussionerna om procentbaserad märkning gällt produkter såsom massa, papper och spånskivor, där en andel av den färdiga produkten kommer från certifierat skogsbruk. Reglerna bör även utformas för att kunna gälla sågade varor. Det skulle innebära att av den totala volymen virke som ett sågverk köper in kan en viss andel komma från certifierat skogsbruk. Denna andel behöver dock inte separeras i den fortsatta processen. Sågverket kan på så sätt sälja sina produkter med ett FSC-märke kombinerat med den aktuella procentsatsen.

Begreppet "Chain of Custody" innebär att det för trovärdighetens skull ska vara möjligt att spåra en färdig produkt tillbaka till råvaruproduktionen. Detta ses som en viktig del i miljömärkningssystemen. I fallet med att miljömärka produkter innehållande en andel certifierat virke kan det därför komma att ställas vissa krav även på de andelar som inte är certifierade. Detta för att bibehålla FSC-märkets trovärdighet. FSC-arbetsgruppen har satt upp följande "baskrav" för den icke certifierade råvaran:

- Virket ska kunna spåras till avverkningsplatsen
- Avverkningen av virket sker i enlighet med lagar och förordningar
- Virket får inte komma från skogar med höga naturvärden

Produkter som är tillverkade av virke som kommer från certifierat skogsbruk kommer att kunna märkas med FSC:s logo i någon form. Råvaran till en produkt med detta märke är följaktligen producerad miljövänligt. Märket säger dock ingenting om hur den färdiga produkten har tillverkats. Om man drar det hela till sin spets innebär detta att det kan komma att säljas produkter som är "miljöovänligt" tillverkade men ändå är FSC-märkta.

Det finns här en stor risk för att förtroendet för FSC-märket urholkas. Risken är då också att hela systemet med FSC-certifiering får minskad trovärdighet även om det är ett väl fungerande och bra system. FSC-märkets användning borde därför eventuellt begränsas till råvaran och inte tillåtas användas på den färdiga produkten. En annan, mer konstruktiv, lösning kan vara att FSC-märket kopplas till något i dag befintligt och inarbetat miljömärknings- eller miljöstyrningssystem, t.ex. svanen eller ISO 14 000, som ställer krav även på tillverkningsprocessen.

5.5 Avslutande kommentarer

Det är i dagsläget inte klart vilka kriterier standarden kommer att innehålla och hur de kommer att påverka det svenska skogsbruket. Det är dessutom svårt att avgöra vilken omfattning certifieringsverksamheten kommer att få. Det här examensarbetet kan förhoppningsvis bidra till utvecklingen av former för en certifieringsverksamhet som gör att en stor andel av mindre enskilda markägare kan få sitt skogsbruk certifierat.

Det som enligt probleminventeringen av konceptet med paraplyorganisationer anses vara det största problemet med certifieringen är kontrollverksamheten. Man kan därför förutse att ett behov av bl.a. forskning och utveckling av kontrollmetoder som garanterar systemets trovärdighet.

Eftersträvansvärt är att de ekonomiska uppoffringar en privat markägare gör vid anslutning till en paraplyorganisation inte enbart går till en kontrollverksamhet utan först och främst bekostar bra naturvårdande åtgärder i skogen. Det är viktigt att de problem man ser med en certifieringsverksamhet inte överskuggar syftet med certifiering av skogsbruk nämligen att bidra till ett samhällsnyttigt, ekonomiskt hållbart och miljöanpassat bruk av världens skogar.

Referenser

Skriftliga:

Anon, 1994. Environmental management: TC 207 steers a course resolutely forward. *iso bulletin* 12/94. sid. 2-8.

Anon, 1996. "Miljömärkning" ingen garanti för kvalitet. *Affärsvärlden* 5/96. sid.38-40.

Edström, 1996. Första steget mot miljöcertifierat skogsbruk. Många parter runt bordet. *Skog och Virke* 1/96. sid. 5.

FSC, 1996a. *Principles and Criteria for Forest Management*. Dokument no 1.2. Forest Stewardship Council.(Opubl.)

FSC, 1996b. *Group Certification*. Discussion paper. Document reference 5.1.1 Forest Stewardship Council. (Opubl.)

Miljö- och naturresursdepartementet. 1994. *EMAS-ett system för miljöstyrning och miljörevision*. Ds 1994:99. Regeringskansliets offsetcentral. Stockholm.

Ministerial Conference, 1993. *Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe, 16-17 June 1993 in Helsinki*. Ministry of Agriculture and Forestry. Helsinki, Finland.

Naturvårdsverket, 1993. *Biologisk Mångfald*. SNV Rapport 4138. Naturvårdsverket. Värnamo.

Nordisk Skogscertifiering, 1996. *Rapport nr 1*. Nordisk Skogscertifiering. Stockholm.

SCS, 1996. *Guidlines for Evaluating Logical Aggregations of Small Landownerships*. Scientific Certification Systems, Inc. USA. (Opubl.)

SGS 1996. *The Green Umbrella Programme*. Oxford Centre for Innovation. UK. (Opubl.)

Skogsstyrelsen, 1994. *Skogsvårdslagen. Handbok*. Skogsstyrelsen. Motala.

Svenska FSC-arbetsgruppen, 1996a. *Utveckling av nationell standard för certifiering av skogsbruk*. Information Svenska FSC-arbetsgruppen, September 1996. Danderyd.

Svenska FSC-arbetsgruppen, 1996b. *FSC-certifiering av enskilda skogsägare och andra mindre markinnehav*. Svenska FSC-arbetsgruppen. (Opubl.)

Svensk Skogscertifiering, 1996. *Faktablad-Certifiering av organiserade enskilda skogsägare*. Svensk Skogscertifiering AB. Stockholm. (Opubl.)

Upton och Bass, 1996. *The Forest Certification Handbook*. Earthscan. London.

WWF och Naturskyddsföreningen, 1995. *Preliminära kriterier för miljöcertifiering av skogsbruk*. Naturskyddsföreningen, Världsnaturfonden WWF.

Muntliga:

Grankvist Åke, 1996. Stora Skog AB, Ludvika.

Hrubes Robert, 1996. SCS, Oakland, California. USA.

Lindhe Anders, 1996. Världsnaturfonden WWF, Solna.

Offrell Roland, 1996. SGS Forestry, Hörby.

Stenmark Pär, 1996. Svenska FSC-arbetsgruppen, Danderyd.

Preliminära Kriterier
För Miljöcertifiering
Av Skogsbruk
1995

PRELIMINÄRA KRITERIER FÖR MILJÖCERTIFIERING AV SKOGSBRUK

Naturskyddsföreningen och Världsnaturfonden 12/5 1995

I. FÖRUTSÄTTNINGAR

Detta avtal utgår från:

1. att skogsbruk är en viktig bas för Sveriges välstånd, att skogen förser oss med mångsidigt användbara nyttigheter och att trä är en förnybar råvara av stor betydelse för utvecklingen av ett uthålligt kretsloppssamhälle.
2. att ett långsiktigt uthålligt skogsutnyttjande förutsätter att man upprätthåller och vid behov restaurerar markens produktionsförmåga och fundamentala ekologiska processer samt bevarar den biologiska mångfalden.
3. att det svenska skogslandskapet brukats under sekler och att andelen naturliga, föga påverkade skogar är mycket liten. Bevarandet av naturliga processer och biologisk mångfald kräver därför att man i den brukade skogen återskapar strukturer från naturskogslandskapet och det äldre kulturpräglade skogslandskapet, som ett komplement till att väsentliga skogsarealer undantas från skogsbruk och annan exploatering på lokal och regional nivå.
4. att man för att uppfylla Sveriges åtaganden enligt FN:s konvention om biologisk mångfald, också måste bevara och restaurera avsevärda skogsarealer i stora nationella reservat och nationalparker. Detta förutsätter insatser utöver den enskilda markägarens åtaganden.
5. att skogar är mycket komplexa ekosystem och att man kontinuerligt måste söka djupare kunskap om naturlig skogsdynamik och olika organismers livsvillkor. Sådana kunskaper måste tillämpas i skogsbruket, och oprövade metoder får inte införas i större skala utan att föregås av en utförlig konsekvensanalys. Härvid måste man tillämpa försiktighetsprincipen.

II. MÅL

Jag förbinder mig att i mitt skogsbruk sträva efter att uppfylla följande mål:

1. att upprätthålla och vid behov återskapa skogens och skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga och fundamentala ekologiska processer.
2. att inte skada produktionsförmåga och fundamentala ekologiska processer i andra ekosystem.
3. att använda förnybara eller återvinningsbara insatsvaror som inte skadar miljön och som ingår i naturliga kretslopp.
4. att använda från miljösynpunkt bästa tillgängliga teknik för avverkning och transporter.
5. att gynna den naturliga biologiska mångfalden i regionen och att, med särskild hänsyn till hotade och sällsynta arter, efter beståndens förutsättningar skapa betingelser för att bevara denna mångfald i ett landskapsperspektiv.
6. att bruka skogen med respekt för samernas och lokalbefolkningens hävdvunna rättigheter, kultur och försörjningsmöjligheter, samt så att lokal, uthållig sysselsättning främjas.
7. att bruka skogen med hänsyn till skogens andra nyttigheter såsom vilt, svamp och bär, samt som källa för rekreation och inspiration.
8. att vara öppen för en konstruktiv dialog om mitt skogsbruk med berörda myndigheter, samer, lokalbefolkning och miljö- och naturvårdsorganisationer.

III. KRITERIER

Som en viktig del i min strävan att nå de uppställda målen förbinder jag mig att, utöver vad som krävs enligt gällande lagstiftning, följa nedanstående regler vid planering och åtgärder på mitt markinnehav:

1. I nedanstående biotoper får åtgärder inte utföras i annat syfte än att främja betingelserna för den naturliga biologiska mångfalden:

a) nyckelbiotoper, annan gammelskog, samt övriga hänsynskrävande biotoper oavsett arealer. ^{1 2 3}

b) fjällnära skog ovan Naturskyddsföreningens naturvårdsgräns. På (del av) markinnehav mindre än 1000 ha får dock avverkning ske genom plockhuggning eller fjällskogsblädning, förutsatt att särskild hänsyn tas i hänglavrika bestånd. ^{4 5 6}

c) impediment, blöt fastmark samt odikade lågproduktiva torvmarker. ^{7 8 9 10}

2. Sammanlagt minst 5 % av den produktiva skogsarealen nedanför Naturskyddsföreningens naturvårdsgräns ska avsättas för biotoper enligt nedan med befintliga eller blivande särskilda naturvärden. I dessa områden får åtgärder inte utföras i annat syfte än att främja betingelserna för den naturliga biologiska mångfalden. Områdena ska dokumenteras på karta eller i skogsbruksplan: ^{11 12}

a) nyckelbiotoper, gammelskog och övriga hänsynskrävande biotoper. ¹³

b) områden med produktiv, i första hand äldre barrskog (>1 ha) eller ädellövskog (oavsett areal) med förutsättningar att utveckla nyckelbiotopskvaliteter. Eventuellt behov av buffert- och förstärkningszoner runt befintliga biotoper med särskilda naturvärden ska beaktas vid planeringen. ^{14 15 16}

c) betad trädbevuxen hagmark eller skog ^{17 18 19}

3. Nedanstående biotoper ska skötas i syfte att främja betingelserna för den biologiska mångfalden. Föryngring ska ske utan plantering.

a) fuktig skogsmark i anslutning till sjöar och vattendrag ^{20 21 22}

b) igenväxande hagar och andra kulturmarker med grövre, tidigare frivuxna träd

c) lövdominerade bestånd med påtaglig diameterspridning, självgallring eller påtaglig förekomst av död ved.

4. Skogsbruket ska bedrivas så att lövdominerade områden med goda betingelser för biologisk mångfald på sikt kontinuerligt utgör minst 5 % av den produktiva skogsarealen. Plantering av barrträd är inte tillåten. Områdena ska efter hand dokumenteras på karta eller i skogsbruksplan. ^{23 24 25}

5. Skog får inte anläggas på marker med välutvecklad, örtrik grässvål präglad av bete eller slåtter. Skog får inte heller anläggas på avgränsade öppna eller igenväxande kulturmarker som är mindre än ett halvt hektar. Anläggning av skog i kulturlandskapet ska göras så att man undviker framtida beskuggning av brynmiljöer, åkerholmar och andra småbiotoper. ²⁶

6. Kemiska bekämpningsmedel får inte användas på skogsmark.

7. Kväve eller mineralämnena får inte tillföras eller bortföras på ett sådant sätt, eller i sådan omfattning, att markens långsiktiga näringsbalans och produktionsförmåga förändras, eller påtaglig urlakning sker till sjöar och vattendrag. ²⁷

8. Anläggning av skogsbilvägar ska alltid föregås av naturvärdesbedömning och vägar får inte anläggas i biotoper med särskilda naturvärden. Vägdragning över vattendrag ska utföras så att man minimerar påverkan på vattenföringen och inte skapar vandringshinder för vattenlevande djur. Särskild hänsyn ska tas i områden som är viktiga för renskötseln. ²⁸

9. Stående och liggande död ved får inte bortföras från skogsmarken utöver vad som krävs i skogsvårdslagen. Död ved ska värnas vid skogliga åtgärder och sönderkörning av grövre lågor ska undvikas. ^{29 30}

10. Lövträd ska värnas vid röjning och gallring i barrdominerade bestånd i syfte att minst 10% av grundytan i beståndet ska utgöras av lövträd vid lägsta tillåtna slutavverkningssålder. En betydande del av lövträden ska lämnas kvar till föryngringsavverkning. ³¹

11. Gallring och föryngringsavverkning ska alltid föregås av naturvärdesbedömning i fält. Resultaten ska dokumenteras och beaktas vid planering och åtgärder. ³²

12. En långsiktig balanserad åldersfördelning av produktiv skog ska eftersträvas. Slutavverkning som medför att andelen egen äldre skog understiger 20 % i ett landskapsperspektiv är inte tillåten. ³³

13. Barrdominerad skog på fuktig mark ska i första hand föryngras under högskärm eller genom plockhuggning. I stormkänsliga lägen används istället lågskärm av lövträd.

14. Vid all föryngringsavverkning lämnas hänsynsytor och tillräckliga kantzoner anpassade efter de naturliga förutsättningarna mot vatten, våtmarker och biotoper med särskilda naturvärden. Dessutom lämnas hänsynsträd, liksom stående och liggande döda träd. Sammanlagt lämnas på produktiv mark minst 10 % av grundytan före avverkning, som en länk mellan det gamla och nya beståndet, där naturförutsättningarna så medger. ³⁴

I genomsnitt lämnas minst 20 äldre, grövre och stormfasta hänsynsträd / ha, enstaka eller i grupper. Hänsynsträden sparas för att ingå i de kommande bestånden och får inte senare avverkas. I syfte att undvika kala hyggesytter ska alltid lämnas minst 10 sådana hänsynsträd / ha där förutsättningarna medger. Nydöd ved skapas i form av i genomsnitt minst 3 grövre högstubbar / ha. ^{35 36 37 38}

15. Nya diken får inte anläggas på skogsmark. Befintliga diken på lågproduktiva torvmarker får inte underhållas. ^{39 40}

16. Markberedning ska begränsas till ståndorter där påverkan är nödvändig för att uppnå ett gott föryngringsresultat. Åtgärderna ska anpassas efter ståndorten och utföras på ett skonsamt sätt som begränsar urlakningen. Särskild hänsyn ska tas vid markberedning på för rennäringen viktiga vinterbetesmarker. ⁴¹

17. Hyggesbränning eller naturvårdsbränning ska räknat över en femårsperiod utföras på motsvarande minst 5 % av föryngringsarealen på den del av markinnehavet som överstiger 1000 ha. Bränning bör i första hand ske på tidigare brandpräglad mark. ^{42 43 44 45}

18. All avverkad mark ska återbeskogas med inhemska trädslag. Naturlig föryngring ska användas där så är möjligt. Vid användning av annan föryngringsmetod ska härkomsten av plantor och såddfrö dokumenteras. ^{46 47 48}

19. Barrdominerade bestånd får inte anläggas på nedlagd åkermark eller annan öppen eller igenväxande kulturmark. ⁴⁹

20. Vid all planering och alla åtgärder ska hänsyn tas till skogsmarkens kulturhistoriska värden. Kända fornlämningar får inte skadas.

21. Särskild öppenhet och samarbetsvilja ska visas vid planering och genomförande av skogsbruksåtgärder i områden av stort intresse för samer och lokalbefolkning.

-
1. Med nyckelbiotoper avses "skogsområden där man finner eller kan förväntas finna rödlistade arter" (se Nyckelbiotoper i skogen, broschyr 24 sid, SKS 1994 samt PM 1994-08-15 SKS).
 2. Gammelskog avser bestånd uppkomna genom naturlig succession, ofta med olikåldrig beståndsstruktur, och med en betydande förekomst av gamla träd och död ved.
 3. Hänsynskrävande biotoper enligt föreskrifter och allmänna råd till Skogsvårdslagen §30. SKSFS 1993:2.
 4. Naturskyddsföreningens naturvårdsgräns som den anges i Gräns för storskaligt skogsbruk i fjällnära skogar (ISBN 91-558-5201-7) och föreligger efter revision.
 5. Formuleringen "del av markinnehav" är avsedd att undvika tvära tröskeffekter för markinnehav som föga överstiger 1000ha.
 6. Markinnehav avser den juridiska markägarens sammanlagda produktiva skogsmarksareal oavsett hur denna är arronderad, uppdelad på olika fastigheter eller fördelad i förhållande till administrativa gränser.
 7. Impediment avser mark som enligt vedertagna bedömningsgrunder producerar mindre än en kubikmeter virke om året per hektar (SFS 1993:553).
 8. Blöt mark definieras enligt Skogshögskolans boniteringssystem som mark där grundvattnet bildar permanenta vattensamlingar i markytan.
 9. Undantag från bestämmelserna beträffande blöt mark medges för befintliga produktionsbestånd av ask.
 10. Lågproduktiva torvmarker avser marker med ett torvlager tjockare än 30 cm där skogstyp enligt Skogshögskolans boniteringssystem utgörs av lavtyper, fattig ristyp, kråkbär-ljungtyp eller starr-fräkentyp.
 11. Undantag från punkt 2 medges för markinnehav mindre än 10 ha produktiv skogsmark.
 12. Under punkt 2 får inte medräknas naturreservat, biotopsskyddsområden eller andra områden med restriktioner för vilka markägaren fått ekonomisk kompensation.
 13. Definitioner enligt not 1-3.
 14. Med ädellövskog avses här i första hand bestånd dominerade av skuggfördragande trädslag såsom bok, avenbok, alm och lind.
 15. Under punkt 2b får inte medräknas skog på blöt fastmark.
 16. För markinnehav större än 1000 ha gäller att medelboniteten på de avsatta områdena inte får vara lägre än medelboniteten på hela markinnehavet. Större markägare ska planera utifrån landskapsekologiska och regionala förutsättningar. Granskogar ska i första hand avsättas i brandrefugiala terränglägen, där så är möjligt i form av större, sammanhängande områden.
 17. Betad mark ska ha ett betestryck av sådan styrka att åtminstone merparten av årets produktion av örter och gräs är bortbetad efter avslutad betessäsong på hösten.
 18. Med trädbevuxen mark avses i detta sammanhang marker där utvuxna träds krontäckning överstiger 10 % men trädskiktet samtidigt är så glest eller luckigt att grässvål utbildas på större delen av arealen. Slutenheten regleras genom plockhuggning. Önskad busk- och slyvegetation ska avlägsnas kontinuerligt.
 19. Marker som uppfyller villkoren under punkt 2c får medräknas oavsett om marken definieras som skogsmark eller annan mark.
 20. Fuktig mark definieras enligt Skogshögskolans boniteringssystem som mark där grundvattenytan ligger närmare markytan än 1 m och i extrema fall är synlig i markerade svackor.
 21. Vattendrag som rinner i huvudsakligen naturlig fåra och som är utsatt på blå kartan eller motsvarande kartor i skala 1:100 000
 22. Åtgärder på fuktiga grandominerade sedimentmarker bör syfta till att åstadkomma lövdominerade bestånd i nästa generation. På övriga fuktiga marker bör kontinuerlig beskogning eftersträvas och eventuell avverkning ske i form av plockhuggning.
 23. Utöver eventuella lövdominerade områden under punkt 2.
 24. Här avses alla områden där grundytan domineras av lövträd av gallringsbara dimensioner eller äldre. Områden kan tas ur ramen under förutsättning att de ersätts med andra områden så att målet kontinuerligt uppfylles. Markägare som idag har liten andel lövdominerade bestånd är i stor utsträckning hänvisade till att skapa framtida lövskogar utgående från hyggen och ungskogar, och målet ska under sådana omständigheter ses i ett långsiktigt tidsperspektiv. Större markägare ska planera utifrån landskapsekologiska och regionala förutsättningar.
 25. Undantag från punkt 4 medges på markinnehav där biologiska förutsättningar för lövbestånd saknas.
 26. Avser öppna eller igenväxande kulturmarker som inte gränsar till annat öppet kulturlandskap.
 27. Frågor som berör markens långsiktiga näringsbalans och produktionsförmåga, till exempel eventuell användning av kvävegödsling, vitaliseringsgödsling, askåterföring, kalkning, helträdsutnyttjande och tillvaratagande av biobränsle, föreslås bli föremål för vidare utredning i syfte att utveckla kriterierna på denna punkt vid kommande revidering. I avvaktan på detta får kvävegödsling inte öka i omfattning.

-
28. Biotoper med särskilda värden avser biotoper under punkterna 1-5. Vägdragning kan dock medges genom vissa biotoper under punkt 4.
29. Nydött, insektsfarligt barrvirke som överstiger den nivå som anges i Skogsstyrelsens föreskrifter till Skogsvårdslagen (exklusive brandskadad skog i hänsynskrävande biotoper). Undantag medges också för tillvaratagande av grenar, ris och toppar på bättre boniteter, se även not 27. GROT bör dock vara barrfallen vid tillvaratagandet.
30. Vid stormfällning i lövbestånd får avlägsnas den mängd nydött lövvirke som överskrider 5 m³sk/ha.
31. Lägsta tillåtna slutavverkningsålder såsom den definieras i skogsvårdslagens 10§.
32. Med naturvärdesbedömning avses förfaranden som möjliggör för markägaren att själv bedöma och dokumentera naturvärden i fält. Riktlinjer för naturvärdesbedömning kommer att meddelas under 1995.
33. Med äldre skog avses skog äldre än lägsta tillåtna slutavverkningsålder enligt skogsvårdslagen. Ålderstabeller för södra Sverige ska tillämpas i hela landet.
34. Kontinuerlig beskogning ska eftersträvas i kantzoner mot vatten, våtmarker och biotoper med särskilda naturvärden.
35. Kunskap om hur funktionell hänsyn på olika ståndorter ska utformas vid normal föryngringsavverkning är idag mycket ofullständig. Frågan måste utredas vidare i syfte att utveckla kriterierna på denna punkt vid kommande revidering.
36. Högstubbekapning kan ersättas av ringbarkning eller andra mekaniska åtgärder för att åstadkomma stående nydöd ved.
37. Vid avverkning av skärmar och fröträd får nedblåsta och kvarlämnade frötallar och grövre skärmgranar medräknas som hänsynsträd. På liknande sätt får kvarlämnade stående döda frötallar och grövre skärmgranar som dött under fröträd/skärmfasen ersätta avsiktligt kapade högstubbar.
38. I antalet hänsynsträd ingår inte säl, rönn, oxel, fågelbär och grova enar som alltid ska sparas.
39. Avser både nydikning och sk skyddsdikning.
40. Undantag medges där dikesunderhåll på lågproduktiv torvmark är nödvändigt för att underhålla dikning på annan närbelägen mark. Definition se not 10.
41. Markytan bör inte störas i större omfattning än vad som krävs för ett gott föryngringsresultat. Fläckvisa metoder bör användas i första hand, och eventuell harvning bör utföras grunt och intermittent.
42. Undantag medges för markinnehav huvudsakligen belägna inom Malmöhus, Kristianstads och Hallands län, på Öland och Gotland, samt i tätortsnära områden.
43. Med naturvårdsbränning avses avsiktlig bränning av skogsmark (med eller utan föregående partiell avverkning) eller trädbevuxen impedimentmark.
44. Bränningsarealen kan minskas med den areal som motsvarar naturligt brunnen trädbevuxen skogs- eller impedimentmark under femårsperioden under förutsättning att den brända skogen lämnats orörd.
45. Vid avverkning före bränning ska hänsyn tas i större omfattning än vid annan föryngringsavverkning samt lämnas flertalet klenare träd.
46. Inhemska trädslag avser trädslag som sedan länge etablerat sig i landet utan hjälp av människan.
47. Undantag från punkt 19 medges bara för befintliga hyggen där förutsättningar för godtagbar föryngring enligt skogsvårdslagens krav saknas med inhemska trädslag.
48. Föryngringsgenetiska frågor, liksom eventuell användning av exotiska trädslag, regionfrämmande trädslag mm, föreslås bli föremål för vidare utredning i syfte att utveckla kriterierna på denna punkt vid kommande revidering.
49. Se även not 48.

FSC ARBETSGRUPP

1. ORDFÖRANDE

Lars-Erik Liljelund

Miljö- och Naturresursdepartementet

Tegelbacken 2

103 33 STOCKHOLM

Tel arb: 08-405 20 96

Fax: 08-20 43 31

Mobil: 070-586 47 24

Tel hem: 08-26 06 73

2. SEKRETERARE

Pär Stenmark

Svenska FSC-arbetsgruppen

Sekretariatet

Box 500

182 15 DANDERYD

Tel arb: 08-622 57 27

Fax: 08-755 86 02

Mobil: 070-629 57 27

Tel hem: 08-755 07 31

E-post: swedish.FSCWG.secretariat@forestry.se

3. SOCIALA INTRESSEN

Roger Gerdin

Svenska Träindustriarbetareförbundet

Box 1152

111 81 STOCKHOLM

Tel arb: 08-701 77 33

Fax: 08-20 79 04

Inge Johansson

Svenska Skogsarbetareförbundet

Box 903

801 32 GÄVLE

Tel arb: 026-51 52 75

Fax: 026-51 33 24

Mobil: 070-642 46 06

Tel hem: 0290-541 06

Olof T Johansson

Svenska Samernas Riksförbund

SSR

Glen 2

840 31 ÅSARNA

Tel arb: 0687-140 48

Fax: 0687-140 15

Mobil: 010-250 38 05

E-post: otj_glen@algonet.se

Gunnar A Karlsson

Svenska Träindustriarbetareförbundet

Box 1152

111 81 STOCKHOLM

Tel arb: 08-701 77 00

Fax: 08-20 79 04

4. MILJÖINTRESSEN

Thomas Birkö

Sveriges Ornitologiska Förening
Miljökontoret
891 88 ÖRNSKÖLDSVIK

Tel arb: 0660-881 52

Fax: 0660-880 58

E-post: tb@ovik.se

Leif Johansson

Miljöförbundet Jordens Vänner
Gamla Dunderbo, Ålandsdal
740 20 VÄNGE

Tel arb: 018-39 20 24

Fax: 018-39 20 24

Per Larsson

Fältbiologerna
Naturskyddsföreningen
Box 4625
116 19 STOCKHOLM

Tel arb: 08-702 65 33

Fax: 08-702 08 55

E-post: per.larsson@snf.se

Rune Leithe-Eriksen

Greenpeace
Paradisgatan 29, 1 tr
413 16 GÖTEBORG

Tel arb: 031-711 33 50

Fax: 031-711 33 97

Mobil: 0708-33 82 52

Tel hem: 031-42 46 47

E-post: rune@rle.se

Anders Lindhe

WWF Världsnaturfonden
Ulriksdals slott
170 71 SOLNA

Tel arb: 08-624 74 35

Fax: 08-85 13 29, 08-15 78 86

Mobil: 010-692 77 63

Tel hem: 08-15 78 86

Torgny Söderberg

Naturskyddsföreningen
Box 4625
116 19 STOCKHOLM

Tel arb: 08-702 65 68

Fax: 08-702 08 55

5. EKONOMISKA INTRESSEN

Göran Allard

Svenska Kyrkan
Egendomsnämnden i Visby Stift
Box 1334
621 24 VISBY

Tel arb: 0498-21 10 34

Fax: 0498-21 01 03

Mobil: 010-239 63 30

Tel hem: 0498-312 22

Berndt Bertilsson

Kinnarps AB
521 88 KINNARP

Tel arb: 0515-381 21

Fax: 0515-383 15

Mobil: 0708-38 11 21

Tel hem: 0515-460 53

Siggardt Fahlroth

Skogsindustrierna
SCA Skog AB
Östersunds sf
Box 487
831 26 ÖSTERSUND

Tel arb: 063-15 05 07

Fax: 063-10 05 14

Mobil: 010-254 31 35

Ragnar Friberg

Skogsindustrierna
Stora Skog AB
791 80 FALUN

Tel arb: 023-78 24 98

Fax: 023-78 26 77

Mobil: 010-252 25 08

Tel hem: 023-123 44

Olof G Johansson

Skogsindustrierna
AssiDomän Skog & Trä AB
Växjö sf
Box 3223
350 53 VÄXJÖ
Tel arb: 0470-76 54 61
Fax: 0470-76 54 76
Mobil: 070-586 22 58
Tel hem: 0470-626 51

Svante Scherman

Skogssällskapet
Backvägen 10
194 40 UPPLANDS VÄSBY
Tel arb: 031-35 66 00
Fax: 08-590 822 26
Mobil: 010-667 71 96
Tel hem: 08-590 884 98

Folke Stenström

Mellanskog
Box 316
801 04 GÄVLE
Tel arb: 026-65 55 54
Fax: 026-61 70 59
Mobil: 010-253 87 33
Tel hem: 026-65 36 47
E-post: folke.stenstrom@mellanskog.se

Russel Johnson

IKEA of Sweden AB
Box 703
343 81 ÄLMHULT
Tel arb: 0476-810 00
Fax: 0476-815 02
Mobil: 070-512 79 69

Christer Segersteen

Södra Skogsägarna
Hamra
590 41 RIMFORSA
Tel arb: 0494-221 73
Fax: 0494-221 75
Mobil: 070-637 98 20

Åsa Tham

Svenska Kyrkan
Västerås stift
Egendomsförvaltningen
Västra Kyrkogatan 9
722 15 VÄSTERÅS
Tel arb: 021-17 85 01
Fax: 021-12 93 10
Mobil: 010-290 17 14

Information

Svenska FSC-arbetsgruppen, September 1996

Utveckling av nationell standard för certifiering av skogsbruk

Förord

Syftet med denna skrift är i första hand att informera om den Svenska FSC-arbetsgruppens utveckling av nationell standard för certifiering av skogsbruk. Dessutom ges grundläggande information om FSC.

Arbetsgruppen befinner sig i ett läge där den nationella standarden håller på att utvecklas varför det inte är möjligt att i denna skrift ge några konkreta standardförslag.

Skogen – en förnybar naturresurs

Skogsbruket är en viktig bas för Sveriges välbefinnande. Det förser oss med mångsidigt användbara nyttigheter och förnybara råvaror av stor betydelse för utvecklingen av ett uthålligt samhälle. Ett långsiktigt hållbart skogsbruk är miljöanpassat, samhällsnyttigt och ekonomiskt livskraftigt. Detta förutsätter att markens produktionsförmåga, fundamentala ekologiska processer samt den biologiska mångfalden bevaras. Lokalbefolkningen såväl som samhället i stort erbjuds långsiktiga fördelar av skogsbruket. Skogsbruket ska uppvisa tillfredsställande lönsamhet utan att ekonomisk vinning för den skull sker på bekostnad av skogsresursbasen, ekosystemet eller berörda befolkningar.

Certifiering av skogsbruk enligt nationell FSC-standard – ett viktigt steg mot det uthålliga skogsbruket

Konsumenternas krav på miljömässigt bättre produkter som produceras under sunda förhållanden ökar ständigt. Detta ställer nya och

betydligt hårdare krav på företagens redovisning av råvaru- och energianvändning. Miljöledning, miljöredovisning och miljörevision är delar av en helt ny begreppsvärld som vuxit fram. Ordet certifiering har blivit ett ord som används i de mest skilda sammanhang.

Certifiering betyder att någon intygar att en produkt tillverkas eller behandlas enligt en viss standard. I skogliga sammanhang har begreppet vidgats till att avse produktionen dvs skogsbruket. Olika parter kan utfärda intygen, certifikaten:

Part	Certifikatet utfärdas av
första part	producent eller leverantör
andra part	kund
tredje part	oberoende aktör

Vid skogscertifiering avses i de flesta fall tredjepartscertifiering, så även i denna skrift.

Vad är Forest Stewardship Council (FSC)?

Forest Stewardship Council (FSC) är en oberoende, internationell medlemsorganisation som har sitt säte i Oaxaca, Mexico. FSC ska uppmuntra till miljöanpassat, samhällsnyttigt och ekonomiskt livskraftigt bruk av världens skogar. FSC verkar för ett frivilligt ackrediteringsprogram för organisationer och företag som certifierar skogsbruk. FSC certifierar alltså inte själva. I FSCs Principer och Kriterier finns övergripande riktlinjer som gäller generellt över hela världen. Certifieringssystemet ska anpassas till de olika ländernas lokala förutsättningar och en

av FSCs viktigaste uppgifter är därför att stödja arbetena för utvecklande av nationellt anpassade FSC-standarder.

FSC bildades i september 1993 i Toronto på initiativ av företrädare för miljöorganisationer, skogsbrukare, urbefolkningsorganisationer och miljömärkningsorganisationer från 25 olika länder. Produkter certifierade enligt FSC-standard ska komma från skogar som är brukade på ett ansvarsfullt sätt ur miljömässig, social och ekonomisk synvinkel.

FSC har fem inkomstkällor:

- avgifter för ackrediteringsprocessen för potentiella certifierare
- licensavgifter för certifierarnas användande av FSC märket
- donationer, FSC accepterar bidrag från ideella organisationer, stiftelser, statliga källor och privatpersoner under förutsättning att inga krav är kopplade till bidraget som kan påverka FSCs oberoende och integritet
- medlemsavgifter
- intäkter från kapitalförvaltning

Högsta beslutande organ för FSC är dess Generalförsamling. Det består av tre kammare, en för ekonomiska intressen, en för miljö och en för sociala intressen med vardera en tredjedel av rösterna.

FSCs styrelse har nio medlemmar för vilka ledamöterna väljs på tre år. Två av ledamöterna ska företräda ekonomiska intressen medan övriga representerar miljö och sociala intressen. Verkställande direktör är Timothy Synnott.

Faktaruta

Svenska FSC-arbetsgruppen

Sekretariatet

Box 500

182 15 Danderyd

Telefon: 08-622 57 27

Fax: 08-755 86 02

E-post: Swedish.FSCWG.secretariat@forestry.se

Forest Stewardship Council, A.C.

Avenida Hidalgo 502

68000 Oaxaca, Oaxaca, Mexico

Tel: ++52 951 46905, 63244

Fax: ++52 951 62110

E-post: FSCOAX@antequera.antequera.com

FSC hemsida: <http://antequera.antequera.com/FSC/>

Hittills har fyra certifieringsorganisationer ackrediterats av FSC.

Från Storbritannien:

- SGS Forestry Qualifor Programme
- Soil Association Responsible Forestry Programme

Från USA:

- Rainforest Alliance Smart Wood Programme
- Scientific Certification Systems Forest Conservation Program

Certifiering i enlighet med svensk FSC-standard

Grunden i skogscertifiering enligt FSC är ett frivilligt, marknadsstyrt system syftande till ett samhällsnyttigt, miljöanpassat och ekonomiskt livskraftigt bruk av våra skogar. Markägaren åtar sig att bruka skogen utifrån vad som anges i den gällande standarden. Via åtagandet visar markägaren att han är beredd att sköta sin skog med högre ambition än rena lagkrav.

Hur går certifieringen till?

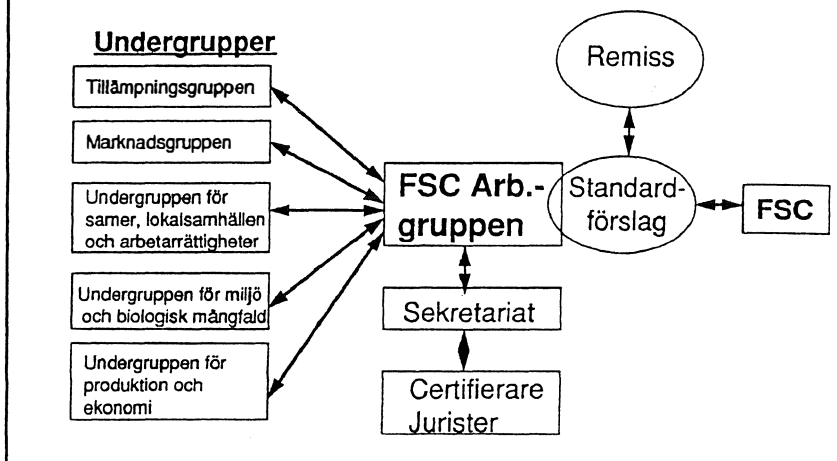
Den markägare som vill få sitt skogsbruk certifierat träffar ett avtal med certifieringsorganisationen eller med någon förmedlare/paraplyorganisation. Se vidare avsnittet om certifiering av olika markägarekategorier.

I avtalet förbinder sig markägaren att, via konkreta åtaganden i sitt skogsbruk, följa den gällande standarden. Certifieraren ansvarar för kontrollen av att standarden följs bl a genom stickprov. Efter att skogsbruket har blivit certifierat kan produkterna från skogen märkas med FSC-symbolen. Märket visar köpare och konsumenter att träåvaren kommer från ansvarsfullt brukade skogar. Märkningen kan ske antingen med bara FSC-symbolen eller tillsammans med certifierarens egen logotype.

FSC logo

Skiss över arbetsgång vid utveckling av FSC-standard

Organogram som åskådliggör arbetsordning vid standardutvecklingen

Den Svenska FSC-arbetsgruppen

I Sverige konstituerades en FSC-arbetsgrupp den 15 februari 1996. Arbetsgruppen utarbetar ett förslag som ska lämnas till FSC för godkännande som standard. Förslaget ska omfatta standard för skogsbruk, tillämpning av standard samt synpunkter på kontroll, utvärdering och märkning.

Arbetsgruppen driver arbetet med stor bredd och öppenhet gentemot alla intressen i den konsultativa processen. Den konsultativa processen bedrivs genom utfrågningar, seminarier samt remissförfarande. Alla grupper har möjlighet att lägga förslag i de frågor som berör arbetsgruppen. Så långt det är ekonomiskt och praktiskt möjligt ska alla grupper som uttrycker intresse för processen få information om det pågående arbetet.

Den Svenska FSC-arbetsgruppen är en beslutande grupp i alla de frågor som rör utvecklingen av den nationella standarden. Beslut fattas genom konsensus.

I arbetsgruppen finns representanter för Sociala intressen, Miljöintressen och Ekonomiska intressen.

Ordförande i arbetsgruppen är Lars-Erik Liljelund och sekreterare är Pär Stenmark.

För standardutvecklingen har

arbetsgruppen inrättat följande undergrupper:

- Tillämpningsgruppen, arbetar med hur den framtida standarden ska tillämpas.
- Marknadsgruppen tar fram förslag till %-baserad FSC-märkning för produkter med blandat ursprung.
- Undergruppen för miljö- och biologisk mångfald, utarbetar utkast till standard inom sitt ansvarsområde.
- Undergruppen för samer, lokalsamhällen och arbetarrättigheter, utarbetar utkast till standard inom sitt ansvarsområde.
- Undergruppen för produktion och ekonomi, beräknar konsekvenser för produktion och ekonomi av olika standardförslag som FSC-arbetsgruppen arbetar fram.

Intressentgruppen

Kopplat till den Svenska FSC-arbetsgruppen finns Intressentgruppen. Intressentgruppen stöder skriftligen certifiering enligt FSC som princip och avser därmed att konstruktivt verka för utvecklingen av standardförslag för Sverige samt att aktivt medverka i en bred konsultativ process i enlighet med FSCs krav. Intressentgruppen får fortlöpande information från arbetsgruppen via de justerade sammanträdesprotokollen. När standardförslaget är klart kommer det att gå på remiss till intressentgruppen. De organisationer som önskar ingå i intressentgruppen, fyll i bifogad deklaration. För att täcka kostnaderna för

utskicken faktureras en avgift på 200 kr för ett år om inget annat meddelas. Fakturorna skickas ut via Sveriges Skogsvärdssförbunds faktureringsystem.

Vad kommer den svenska FSC-standard att innehålla?

FSCs Principer och Kriterier är inte avsedda att ensamma användas som grund för certifiering. De utgör ett överordnat ramverk för utveckling av nationella standarder. Standarden utvecklas för att passa lokala ekologiska, sociala och ekonomiska förutsättningar samtidigt som den överensstämmer med FSCs grundläggande Principer och Kriterier. Den nationella standarden bidrar till en rättvis, öppen och systematisk certifieringsprocess och tjäna som underlag för besvärssärenden. När den nationella standarden väl godkänts av FSC, måste alla lokala och internationella certifierare använda denna standard som en miniminivå i sina certifieringsprocesser.

Arbetsgruppen har hittills identifierat ett antal sk fält, vilka är komponenter eller företeelser som ska hanteras i standarden. För respektive fält sker nu ett omfattande arbete

för att åstadkomma standardutkast. Fältlistan kan komma att förändras.

Preliminär fältlista inom området miljö och biologisk mångfald för utveckling av nationell FSC-standard

1. Löv – blandbestånd, trädslagsrena bestånd
2. Död ved
3. Brand, bränning
4. Värdebiotoper/områden exkl. fjällnära områden – restaurering, skyddade områden
5. Fjällnära områden
6. Gamla/grova träd
7. Kulturmärken – trädbevuxna, kulturmiljö
8. Plantageskogsbruk, exoter, icke trädbevuxna kulturmärken
9. Markvärd – markberedning
10. Genetik, klonskogsbruk, provenienser
11. Gödsling
12. Kemikalier
13. Landskapsperspektiv, skalfrågor
14. Vagar
15. Vatten – vattendrag, våtmarker
16. Biobränsleuttag
17. Kulturmärken
18. Hänsynsytor och kantzoner

Inom det sociala området har följande fält identifierats
– Arbetsrättigheter

- Kompetenskrav hos de som utför skogsbruksåtgärder
- Lokalsamhällena
- Urbefolkningars rättigheter
- Det rörliga friluftslivet
- Bästa tillgängliga teknik

Kraven på standarden är

- att den ska överensstämma med FSCs Principer och Kriterier
- att alla identifierade fält ska hanteras på ett tillfredsställande sätt
- att den ska vara lätt att kommunicera
- att den ska vara lätt tillämpbar för certifierare och skogsbrukare

Arbetsgruppen har ännu inte beslutat om hur standarden ska struktureras men ovanstående krav kommer att vara vägledande vid valet av standardstruktur.

Märkningsmodeller

För att certifieringen ska bli trovärdig är det angeläget att virkets ursprung kan säkerställas. I Sverige är det, trots de komplicerade virkesflödena, relativt lätt att med befintliga rutiner följa och spåra virket från avverkning till industri eller virkes-terminal. Däremot är det förenat med höga merkostnader att särskilja den certifierade råvaran i den fort-

Faktaruta

FSCs tio principer

Nedan redovisas en sammanfattning av FSCs tio principer. Under respektive princip finns ett antal kriterier vilka ej anges i denna sammanfattning.

1. **Överensstämmelser med lagar och FSCs Principer.**
Skogsbruket ska respektera alla tillämpliga lagar i landet där det äger rum, internationella avtal och överenskommelser som landet förbundit sig att följa samt överensstämma med alla FSCs Principer och Kriterier.
2. **Ansvar beträffande ägande- och nyttjanderätter.**
Långsiktiga ägande- och nyttjanderätter till mark och skogsresurser ska vara klart definierade, dokumenterade och lagligt fastställda.
3. **Urbefolkningars rättigheter.**
Urbefolkningars lagliga och hävdunna rättigheter att äga, nyttja och sköta sina marker, territorier och resurser ska erkännas och respekteras.
4. **Förankring i samhället och arbetarnas rättigheter.**
Skogsbruket ska bibehålla eller för-

stärka de lokala samhällenas och de anställdas sociala och ekonomiska välfärd.

5. **Skogens nytta.**
Skogsbruket ska uppmuntra effektivt nyttjande av skogens mångfald av produkter och värden för att säkerställa ekonomisk livskraft och ett vitt spektrum av miljömässiga och sociala nyttigheter.
6. **Påverkan på miljön.**
Skogsbruket ska bevara biologisk mångfald och därmed förbundna värden, vattenresurser, jordar samt unika och känsliga ekosystem och genom detta upprätthålla skogens ekologiska funktionerna och integritet.
7. **Skötselplaner.**
En plan avpassad efter bruksåtgärder omfattning och intensitet, ska upprättas, följas och ajourhållas. De långsiktiga skogsbruksmålen, och hur de nås, ska finnas klart angivna.
8. **Uppföljning och utvärdering.**
Skogstillstånd, avkastning av skogsprodukter, leveransvägar och skötselåtgärder, och därvid förbundna sociala och miljömässiga konsekvenser, ska följas upp och utvärderas i former som anpassas efter bruksåtgärder omfattning och

intensitet.

9. **Bevarande av naturskogar.**
Urskogar, skogar av naturskogs-karakter och områden av stor miljömässig, social eller kulturell betydelse ska bevaras. Sådana områden får inte ersättas med trädplanteringar eller övergå i annan användning.
10. **Plantageskogsbruk.**
Plantager ska planeras och skötas i överenskomme med Principerna och Kriterierna 1-9, samt i enlighet med Kriterierna under princip 10. Plantagerna kan bidra till att tillfredsställa världens behov av skogsprodukter och medföra social och ekonomisk nytta i olika avseenden, och de ska vara ett komplement till skötsel av naturliga skogar, och minska trycket mot dessa.

Principerna 1-9 ratificerades av FSCs medlemmar och styrelse i september 1994. Princip 10 ratificerades av FSCs medlemmar och styrelse i februari 1996.

Källa: FSC Document No. 1.2. *Principles and Criteria for Forest Management.*

Reviderad mars 1996.

sätta industriprocessen, vare sig detta sker genom separation i tiden eller i form av olika produktionslinjer. Den Svenska FSC-arbetsgruppen verkar därför för att FSC ska utforma regler för märkning som möjliggör att symbolen kan användas inte bara på "rena" produkter, utan också produkter såsom massa, papper, spånskivor där bara en viss andel av råvaran kommer från certifierade markägare. Liknande regler måste även utformas för sågade trävaror.

För att FSCs märke ska vara trovärdigt på produkter som baseras på en blandning av certifierad och icke-certifierad råvara, måste den icke-certifierade komponenten uppfylla vissa baskrav. Baskraven kan t ex vara

- att virket ska kunna spåras till avverkningsplatsen
- att virket sker i enlighet med lagar och förordningar
- att virket inte kommer från skogar med höga naturvärden.

Den viktigaste drivkraften för producenten att certifiera sig är att via sina produkter tydligt kommunicera till köpare och konsumenter att man bedriver ett ansvarsfullt skogsbruk. För att kommunikationen ska fungera måste konsumenternas val av produkter vägledas genom märkning med en enhetlig och väl synlig symbol som aktivt marknadsförs av alla parter och intressen i FSC.

Under hösten 1996 kommer en internationell arbetsgrupp inom FSC att arbeta fram förslag på procentbaserad märkning. Den Svenska FSC-arbetsgruppen kommer att ta aktiv del i arbetet.

Certifiering av olika markägarekategorier

Arbetsgruppen har valt att upprätta riktlinjer för tillämpningen av standarden i två kategorier; 1. Enskilda privata skogsägare och 2. Företag och andra större markinnehav. Exakt hur definitionen för de två kategorierna ska vara är under utarbetande men strävan är att skogsägaren själv ska kunna avgöra vilken kategori som passar. Riktlinjerna är under utarbetande men redan nu kan vissa bärande tankar meddelas.

För kategorin enskilda privata skogsägare har arbetsgruppen hittills utvecklat följande bärande tankar.

- Certifieringen kan ske på två sätt:
 - genom avtal direkt mellan FSC ackrediterad certifierare och enskild markägare
 - genom avtal mellan FSC ackrediterad certifierare och en paraplyorganisation, t ex skogsägareförening, virkesköpande organisation eller andra kommersiella eller ideella sammanslutningar.
- I avtalet förbinder sig markägaren att följa den nationella FSC-standard.
- Certifiering är frivillig och den enskilda markägarens totala markinnehav utgör den enhet som certifieras, oavsett om detta är sammanhållet eller fördelat på olika fastigheter eller områden.
- Den nationella standarden förutsätts bli föremål för återkommande revisioner vart femte år. Den reviderade standarden ska tilläpas av alla certifierade markägare senast ett år efter det att den fastslagits.
- Det ska vara enkelt för markägaren att ansluta sig till avtalet. När markägaren ansluter sig till avtalet ska någon form av grundläggande dokument över markinnehavet finnas.

Motsvarande bärande tankar finns för kategorin Företag och andra större markinnehav. För denna kategori träffas avtalet direkt med ackrediterad certifierare.

Kopplingen mellan miljöledningssystem, typ EMAS/ISO 14 001, och certifierat skogsbruk enligt svensk FSC-standard

Orsak och verkan blir allt mer komplexa inom miljövårdsområdet. I syfte att stödja nödvändiga beslut och processer utvecklas standardiserade miljöledningssystem. EMAS (Eco Management and Audit Scheme) är EU:s system för miljöstyrning och miljörevision. I EMAS står det att EU har för avsikt att godkänna nationella och internationella miljöstyrningssystem som uppfyller EMAS intentioner och krav. EMAS är kopplat till den internationella miljöstandarden ISO 14001 på det sättet att företag kan använda sig av denna standard när de bygger upp sitt EMAS-system.

Den organisatoriska enhet som får medverka i EMAS genom registrering är begränsat till en anläggning för industriell verksamhet. Naturvårdsverket har emellertid i

en utredning tittat på möjligheterna att utvidga systemet till att gälla jord- och skogsbruk samt transportsektorn. Utredningen visar att det bör vara möjligt att tillämpa bestämmelser som motsvarar EMAS på skogsbruket med vissa modifieringar. En anläggning bör för skogsbrukets del kunna motsvaras av en brukningsenhet eller av en sammanhållen delmängd av en stor skogsägares markinnehav.

Ett miljöledningssystem, typ EMAS/ISO 14 001, reglerar alltså förutsättningarna för miljöarbetet. Systemet saknar absoluta kravnivåer (undantaget lagefterlevnad) och det utgör ingen produktmärkning. Däremot finns det goda förutsättningar att väva in ett certifierat skogsbruk enligt FSC i aktuellt miljöledningssystem.

När kommer den nationella FSC-standard att vara klar?

Den Svenska FSC-arbetsgruppens arbete kännetecknas av en öppen och bra dialog präglad av ömsesidig respekt och konstruktivitet. Gruppen är en lärande organisation eftersom många delar är obruten mark där gruppen själva måste svara för definitioner av vissa begrepp. Det går ej att vid tryckningen av denna skrift avgöra när den nationella standarden är klar.

FSC-CERTIFIERING AV ENSKILDA SKOGSÄGARE OCH ANDRA MINDRE MARKINNEHAV

1. FSC-certifiering är frivillig. Markägare kan certifieras på två sätt:

- genom direkt avtal mellan av FSC ackrediterad certifierare och enskild markägare
- genom avtal mellan av FSC ackrediterad certifierare och en paraplyorganisation, t ex skogsägarförening, virkesköpande organisation eller andra kommersiella eller ideella sammanslutningar, som i sin tur skriver avtal med de medlemmar/intressenter som vill certifiera sig.

2. Paraplyorganisationens roll och funktioner gentemot den ackrediterade certifieraren kan variera i karaktär och omfattning. Parternas uppgifter och ansvarsområden regleras i avtalet. Certifieraren är dock alltid ansvarig för kontrollen av att standarden efterlevs, bl a genom att utvärdera paraplyorganisationens olika rutiner och göra stickprovsmässiga fältbesök på certifierade fastigheter.

3. Den enskilda markägarens totala markinnehav utgör den enhet som certifieras, oavsett om detta är sammanhållet eller fördelat på olika fastigheter eller områden. Fastigheter där markägaren utgör en av flera delägare behöver dock inte medräknas.

4. För att kunna certifieras ska en markägare uppfylla nedanstående villkor:

- markägaren ska förbinda sig att följa nationell, regional FSC-standard. Markägaren ansvarar för att standarden efterlevs även när andra utför åtgärder på markinnehavet.

- markägaren ska ha dokumentation av sitt markinnehav

- markägaren ska förbinda sig att snarast, dock senast inom 5 år, låta upprätta plandokument anpassade efter FSC-standard i enlighet med de riktlinjer som godkänns av FSCs nationella representation, alternativt komplettera befintlig dokumentation så att denna anpassas efter standarden.

- markägaren ska förbinda sig att utföra naturvärdesbedömning i enlighet med de riktlinjer som godkänns av FSCs nationella representation, före alla mera omfattande åtgärder såsom gallring, förnygringsavverkning och vägbyggnad, i avsikt att undvika åtgärder inom områden med särskilt höga naturvärden innan planer anpassade efter standarden föreligger för hela markinnehavet. Undantag kan dock medges av certifieraren i särskilda fall om det är uppenbart att åtgärderna gynnar naturvärdena.

5. Certifieringsavtal föreslås utformas som tillsvidare-avtal med ett års ömsesidig uppsägningstid. Avtal med markägare som allvarligt åsidosatt avtalet ska kunna sägas upp med omedelbar verkan i enlighet med villkor som regleras i avtalet.

6. Certifierade markägare som allvarligt åsidosatt avtalet, liksom markinnehav där avtalet allvarligt åsidosatts, får inte återcertifieras med mindre än att:

- markinnehavet omfattas av plandokument anpassade efter standarden.
- certifieraren besökt markägaren och markinnehavet
- certifieraren meddelat FSCs nationella representation.

Samma villkor ska tillämpas inför eventuell certifiering av markinnehav som i sen tid åtgärdats eller avstyckats i former som uppenbart strider mot avsikten med certifiering.

7. Ägare till certifierad fastighet som förvärvar annan certifierad fastighet föreslås kunna bibehålla certifierad status på den förvärvade fastigheten genom en enkel anmälan till certifieraren. Regler för certifiering vid andra former av förvärv utformas i avtalet med certifieraren.

8. Den nationella, regionala standarden förutsätts bli föremål för revision vart femte år. Arbetet ska bedrivas i konsensusinriktade former av en partssammansatt, nationell FSC-representation med beaktande av vetenskaplig forskning och vunna erfarenheter. Den reviderade standarden ska tillämpas av alla certifierade markägare senast ett år efter det att den godkänts av FSC. Tillämpning bör kunna ske automatiskt inom ramen för gällande tillsviare-avtal, och den markägare som inte vill följa den reviderade standarden förutsätts säga upp avtalet.

Antaget av FSC-arbetsgruppen 1996-09-23.

FSC

Document No. 1.2

FOREST STEWARDSHIP COUNCIL, A.C.

AVENIDA HIDALGO 502, 68000 OAXACA, OAXACA, MEXICO

TEL: ++ 52 951 46905, 63244

FAX & TEL: ++ 52 951 62110

e-mail: FSCOAX@antequera.antequera.com FSC@laneta.apc.org

FSC WWW site: <http://antequera.antequera.com/FSC/>

FSC

Revised March 1996

PRINCIPLES AND CRITERIA FOR FOREST MANAGEMENT

INTRODUCTION

It is widely accepted that forest resources and associated lands should be managed to meet the social, economic, ecological, cultural and spiritual needs of present and future generations. Furthermore, growing public awareness of forest destruction and degradation has led consumers to demand that their purchases of wood and other forest products will not contribute to this destruction but rather help to secure forest resources for the future. In response to these demands, certification and self-certification programs of wood products have proliferated in the marketplace.

The Forest Stewardship Council (FSC) is an international body which accredits certification organizations in order to guarantee the authenticity of their claims. In all cases the process of certification will be initiated voluntarily by forest owners and managers who request the services of a certification organization. The goal of the FSC is to promote environmentally responsible, socially beneficial and economically viable management of the world's forests, by establishing a worldwide standard of recognized and respected Principles of Forest Management.

The FSC's Principles and Criteria (P&C) apply to all tropical, temperate and boreal forests, as addressed in Principle #9 and the accompanying glossary. Many of these P&C apply also to plantations and partially replanted forests. More detailed standards for these and other vegetation types may be prepared at national and local levels. The P&C are to be incorporated into the evaluation systems and standards of all certification organizations seeking accreditation by the FSC. While the P&C are mainly designed for forests managed for the production of wood products, they are also relevant, to varying degrees, to forests managed for non-timber products and other services. The P&C are a complete package to be considered as a whole, and their sequence does not represent an ordering of priority. This document shall be used in conjunction with the FSC's Statutes, Procedures for Accreditation and Guidelines for Certifiers.

FSC and FSC-accredited certification organizations will not insist on perfection in satisfying the P&C. However, major failures in any individual Principles will normally disqualify a candidate from certification, or will lead to decertification. These decisions will be taken by individual certifiers, and guided by the extent to which each Criterion is satisfied, and by the importance and consequences of failures. Some flexibility will be allowed to cope with local circumstances.

The scale and intensity of forest management operations, the uniqueness of the affected resources, and the relative ecological fragility of the forest will be considered in all certification assessments. Differences and difficulties of interpretation of the P&C will be addressed in national and local forest management standards. These standards are to be developed in each country or region involved, and will be evaluated for purposes of certification, by certifiers and other involved and affected parties

on a case by case basis. If necessary, FSC dispute resolution mechanisms may also be called upon during the course of assessment. More information and guidance about the certification and accreditation process is included in the FSC Statutes, Accreditation Procedures, and Guidelines for Certifiers.

The FSC P&C should be used in conjunction with national and international laws and regulations. FSC intends to complement, not supplant, other initiatives that support responsible forest management worldwide.

The FSC will conduct educational activities to increase public awareness of the importance of the following:

- * improving forest management;
- * incorporating the full costs of management and production into the price of forest products;
- * promoting the highest and best use of forest resources;
- * reducing damage and waste; and
- * avoiding over-consumption and over-harvesting.

FSC will also provide guidance to policy makers on these issues, including improving forest management legislation and policies.

PRINCIPLE #1: COMPLIANCE WITH LAWS AND FSC PRINCIPLES

Forest management shall respect all applicable laws of the country in which they occur, and international treaties and agreements to which the country is a signatory, and comply with all FSC Principles and Criteria.

- 1.1 Forest management shall respect all national and local laws and administrative requirements.
- 1.2 All applicable and legally prescribed fees, royalties, taxes and other charges shall be paid.
- 1.3 In signatory countries, the provisions of all binding international agreements such as CITES, ILO Conventions, ITTA, and Convention on Biological Diversity, shall be respected.
- 1.4 Conflicts between laws, regulations and the FSC Principles and Criteria shall be evaluated for the purposes of certification, on a case by case basis, by the certifiers and the involved or affected parties.
- 1.5 Forest management areas should be protected from illegal harvesting, settlement and other unauthorized activities.
- 1.6 Forest managers shall demonstrate a long-term commitment to adhere to the FSC Principles and Criteria.

PRINCIPLE #2: TENURE AND USE RIGHTS AND RESPONSIBILITIES

Long-term tenure and use rights to the land and forest resources shall be clearly defined, documented and legally established.

- 2.1 Clear evidence of long-term forest use rights to the land (e.g. land title, customary rights, or lease agreements) shall be demonstrated.

- 2.2 Local communities with legal or customary tenure or use rights shall maintain control, to the extent necessary to protect their rights or resources, over forest operations unless they delegate control with free and informed consent to other agencies.
- 2.3 Appropriate mechanisms shall be employed to resolve disputes over tenure claims and use rights. The circumstances and status of any outstanding disputes will be explicitly considered in the certification evaluation. Disputes of substantial magnitude involving a significant number of interests will normally disqualify an operation from being certified.

PRINCIPLE #3: INDIGENOUS PEOPLES' RIGHTS

The legal and customary rights of indigenous peoples to own, use and manage their lands, territories, and resources shall be recognized and respected.

- 3.1 Indigenous peoples shall control forest management on their lands and territories unless they delegate control with free and informed consent to other agencies.
- 3.2 Forest management shall not threaten or diminish, either directly or indirectly, the resources or tenure rights of indigenous peoples.
- 3.3 Sites of special cultural, ecological, economic or religious significance to indigenous peoples shall be clearly identified in cooperation with such peoples, and recognized and protected by forest managers.
- 3.4 Indigenous peoples shall be compensated for the application of their traditional knowledge regarding the use of forest species or management systems in forest operations. This compensation shall be formally agreed upon with their free and informed consent before forest operations commence.

PRINCIPLE #4: COMMUNITY RELATIONS AND WORKER'S RIGHTS

Forest management operations shall maintain or enhance the long-term social and economic well-being of forest workers and local communities.

- 4.1 The communities within, or adjacent to, the forest management area should be given opportunities for employment, training, and other services.
- 4.2 Forest management should meet or exceed all applicable laws and/or regulations covering health and safety of employees and their families.
- 4.3 The rights of workers to organize and voluntarily negotiate with their employers shall be guaranteed as outlined in Conventions 87 and 98 of the International Labour Organisation (ILO).
- 4.4 Management planning and operations shall incorporate the results of evaluations of social impact. Consultations shall be maintained with people and groups directly affected by management operations.
- 4.5 Appropriate mechanisms shall be employed for resolving grievances and for providing fair compensation in the case of loss or damage affecting the legal or customary rights, property, resources, or livelihoods of local peoples. Measures shall be taken to avoid such loss or damage.

PRINCIPLE #5: BENEFITS FROM THE FOREST

Forest management operations shall encourage the efficient use of the forest's multiple products and services to ensure economic viability and a wide range of environmental and social benefits.

- 5.1 Forest management should strive toward economic viability, while taking into account the full environmental, social, and operational costs of production, and ensuring the investments necessary to maintain the ecological productivity of the forest.
- 5.2 Forest management and marketing operations should encourage the optimal use and local processing of the forest's diversity of products.
- 5.3 Forest management should minimize waste associated with harvesting and on-site processing operations and avoid damage to other forest resources.
- 5.4 Forest management should strive to strengthen and diversify the local economy, avoiding dependence on a single forest product.
- 5.5 Forest management operations shall recognize, maintain, and, where appropriate, enhance the value of forest services and resources such as watersheds and fisheries.
- 5.6 The rate of harvest of forest products shall not exceed levels which can be permanently sustained.

PRINCIPLE #6: ENVIRONMENTAL IMPACT

Forest management shall conserve biological diversity and its associated values, water resources, soils, and unique and fragile ecosystems and landscapes, and, by so doing, maintain the ecological functions and the integrity of the forest.

- 6.1 Assessment of environmental impacts shall be completed – appropriate to the scale, intensity of forest management and the uniqueness of the affected resources – and adequately integrated into management systems. Assessments shall include landscape level considerations as well as the impacts of on-site processing facilities. Environmental impacts shall be assessed prior to commencement of site-disturbing operations.
- 6.2 Safeguards shall exist which protect rare, threatened and endangered species and their habitats (e.g., nesting and feeding areas). Conservation zones and protection areas shall be established, appropriate to the scale and intensity of forest management and the uniqueness of the affected resources. Inappropriate hunting, fishing, trapping and collecting shall be controlled.
- 6.3 Ecological functions and values shall be maintained intact, enhanced, or restored, including:
 - a) Forest regeneration and succession.
 - b) Genetic, species, and ecosystem diversity.
 - c) Natural cycles that affect the productivity of the forest ecosystem.
- 6.4 Representative samples of existing ecosystems within the landscape shall be protected in their natural state and recorded on maps, appropriate to the scale and intensity of operations and the uniqueness of the affected resources.
- 6.5 Written guidelines shall be prepared and implemented to: control erosion; minimize forest damage during harvesting, road construction, and all other mechanical disturbances; and protect water resources.

- 6.6 Management systems shall promote the development and adoption of environmentally friendly non-chemical methods of pest management and strive to avoid the use of chemical pesticides. World Health Organization Type IA and IB and chlorinated hydrocarbon pesticides; pesticides that are persistent, toxic or whose derivatives remain biologically active and accumulate in the food chain beyond their intended use; as well as any pesticides banned by international agreement, shall be prohibited. If chemicals are used, proper equipment and training shall be provided to minimize health and environmental risks.
- 6.7 Chemicals, containers, liquid and solid non-organic wastes including fuel and oil shall be disposed of in an environmentally appropriate manner at off-site locations.
- 6.8 Use of biological control agents shall be documented, minimized, monitored and strictly controlled in accordance with national laws and internationally accepted scientific protocols. Use of genetically modified organisms shall be prohibited.
- 6.9 The use of exotic species shall be carefully controlled and actively monitored to avoid adverse ecological impacts.

PRINCIPLE #7: MANAGEMENT PLAN

A management plan – appropriate to the scale and intensity of the operations – shall be written, implemented, and kept up to date. The long term objectives of management, and the means of achieving them, shall be clearly stated.

- 7.1 The management plan and supporting documents shall provide:
- Management objectives.
 - Description of the forest resources to be managed, environmental limitations, land use and ownership status, socio-economic conditions, and a profile of adjacent lands.
 - Description of silvicultural and/or other management system, based on the ecology of the forest in question and information gathered through resource inventories.
 - Rationale for rate of annual harvest and species selection.
 - Provisions for monitoring of forest growth and dynamics.
 - Environmental safeguards based on environmental assessments.
 - Plans for the identification and protection of rare, threatened and endangered species.
 - Maps describing the forest resource base including protected areas, planned management activities and land ownership.
 - Description and justification of harvesting techniques and equipment to be used.
- 7.2 The management plan shall be periodically revised to incorporate the results of monitoring or new scientific and technical information, as well as to respond to changing environmental, social and economic circumstances.
- 7.3 Forest workers shall receive adequate training and supervision to ensure proper implementation of the management plan.
- 7.4 While respecting the confidentiality of information, forest managers shall make publicly available a summary of the primary elements of the management plan, including those listed in Criterion 7.1.

PRINCIPLE #8: MONITORING AND ASSESSMENT

Monitoring shall be conducted – appropriate to the scale and intensity of forest management – to assess the condition of the forest, yields of forest products, chain of custody, management activities and their social and environmental impacts.

- 8.1 The frequency and intensity of monitoring should be determined by the scale and intensity of forest management operations as well as the relative complexity and fragility of the affected environment. Monitoring procedures should be consistent and replicable over time to allow comparison of results and assessment of change.
- 8.2 Forest management should include the research and data collection needed to monitor, at a minimum, the following indicators:
- Yield of all forest products harvested.
 - Growth rates, regeneration and condition of the forest.
 - Composition and observed changes in the flora and fauna.
 - Environmental and social impacts of harvesting and other operations.
 - Costs, productivity, and efficiency of forest management.
- 8.3 Documentation shall be provided by the forest manager to enable monitoring and certifying organizations to trace each forest product from its origin, a process known as the "chain of custody."
- 8.4 The results of monitoring shall be incorporated into the implementation and revision of the management plan.
- 8.5 While respecting the confidentiality of information, forest managers shall make publicly available a summary of the results of monitoring indicators, including those listed in Criterion 8.2.

PRINCIPLE #9: MAINTENANCE OF NATURAL FORESTS

Primary forests, well-developed secondary forests and sites of major environmental, social or cultural significance shall be conserved. Such areas shall not be replaced by tree plantations or other land uses.

- 9.1 Trees planted in natural forests may supplement natural regeneration, fill gaps or contribute to the conservation of genetic resources. Such plantings shall not replace or significantly alter the natural ecosystem.
- 9.2 The use of replanting as a technique for regenerating stands of certain natural forest types may be appropriate under certain circumstances. Guidelines on the acceptable intensity and spatial extent of tree planting will be addressed in national and regional forest management standards to be approved by the FSC. In the absence of such national or regional standards, guidelines developed by the certifier and approved by the FSC will prevail.

PRINCIPLE # 10: PLANTATIONS

Plantations shall be planned and managed in accordance with Principles and Criteria 1 - 9, and Principle 10 and its Criteria. While plantations can provide an array of social and economic benefits, and can contribute to satisfying the world's needs for forest products, they should complement the management of, reduce pressures on, and promote the restoration and conservation of natural forests.

- 10.1 The management objectives of the plantation, including natural forest conservation and restoration objectives, shall be explicitly stated in the management plan, and clearly demonstrated in the implementation of the plan.
- 10.2 The design and layout of plantations should promote the protection, restoration and conservation of natural forests, and not increase pressures on natural forests. Wildlife corridors, streamside zones and a mosaic of stands of different ages and rotation periods, shall be used in the layout of the plantation, consistent with the scale of the operation. The scale and layout of plantation blocks shall be consistent with the patterns of forest stands found within the natural landscape.
- 10.3 Diversity in the composition of plantations is preferred, so as to enhance economic, ecological and social stability. Such diversity may include the size and spatial distribution of management units within the landscape, number and genetic composition of species, age classes and structures.
- 10.4 The selection of species for planting shall be based on their overall suitability for the site and their appropriateness to the management objectives. In order to enhance the conservation of biological diversity, native species are preferred over exotic species in the establishment of plantations and the restoration of degraded ecosystems. Exotic species, which shall be used only when their performance is greater than that of native species, shall be carefully monitored to detect unusual mortality, disease, or insect outbreaks and adverse ecological impacts.
- 10.5 A proportion of the overall forest management area, appropriate to the scale of the plantation and to be determined in regional standards, shall be managed so as to restore the site to a natural forest cover.
- 10.6 Measures shall be taken to maintain or improve soil structure, fertility, and biological activity. The techniques and rate of harvesting, road and trail construction and maintenance, and the choice of species shall not result in long term soil degradation or adverse impacts on water quality, quantity or substantial deviation from stream course drainage patterns.
- 10.7 Measures shall be taken to prevent and minimize outbreaks of pests, diseases, fire and invasive plant introductions. Integrated pest management shall form an essential part of the management plan, with primary reliance on prevention and biological control

methods rather than chemical pesticides and fertilizers. Plantation management should make every effort to move away from chemical pesticides and fertilizers, including their use in nurseries. The use of chemicals is also covered in Criteria 6.6 and 6.7.

- 10.8 Appropriate to the scale and diversity of the operation, monitoring of plantations shall include regular assessment of potential on-site and off-site ecological and social impacts, (e.g. natural regeneration, effects on water resources and soil fertility, and impacts on local welfare and social well-being), in addition to those elements addressed in principles 8, 6 and 4. No species should be planted on a large scale until local trials and/or experience have shown that they are ecologically well-adapted to the site, are not invasive, and do not have significant negative ecological impacts on other ecosystems. Special attention will be paid to social issues of land acquisition for plantations, especially the protection of local rights of ownership, use or access.

GLOSSARY

Words in this document are used as defined in most standard English language dictionaries. The precise meaning and local interpretation of certain phrases (such as local communities) should be decided in the local context by forest managers and certifiers. In this document, the words below are understood as follows:

Biological diversity: The variability among living organisms from all sources including, inter alia, terrestrial, marine and other aquatic ecosystems and the ecological complexes of which they are a part; this includes diversity within species, between species and of ecosystems. (see Convention on Biological Diversity, 1992)

Biological diversity values: The intrinsic, ecological, genetic, social, economic, scientific, educational, cultural, recreational and aesthetic values of biological diversity and its components. (see Convention on Biological Diversity, 1992)

Biological control agents: Living organisms used to eliminate or regulate the population of other living organisms.

Chain of custody: The channel through which products are distributed from their origin in the forest to their end-use.

Chemicals: The range of fertilizers, insecticides, fungicides, and hormones which are used in forest management.

Criterion (pl. Criteria): A means of judging whether or not a Principle (of Forest Management) has been fulfilled.

Customary rights: Rights which result from a long series of habitual or customary actions, constantly repeated, which have, by such repetition and by uninterrupted acquiescence, acquired the force of a law within a geographical or sociological unit.

Ecosystem: A community of all plants and animals and their physical environment, functioning together as an interdependent unit.

Endangered species: Any species which is in danger of extinction throughout all or a significant portion of its range.

Exotic species: An introduced species not native or endemic to the area in question.

Forest integrity: The composition, dynamics, functions and structural attributes of a natural forest.

Forest management/manager: The people responsible for the operational management of the forest resource and of the enterprise, as well as the management system and structure, and the planning and field operations.

Genetically modified organisms: Biological organisms which have been induced by various means to consist of genetic structural changes.

Indigenous lands and territories: The total environment of the lands, air, water, sea, sea-ice, flora and fauna, and other resources which indigenous peoples have traditionally owned or otherwise occupied or used. (Draft Declaration of the Rights of Indigenous Peoples: Part VI)

Indigenous peoples: "The existing descendants of the peoples who inhabited the present territory of a country wholly or partially at the time when persons of a different culture or ethnic origin arrived there from other parts of the world, overcame them and, by conquest, settlement, or other means reduced them to a non-dominant or colonial situation; who today live more in conformity with their particular social, economic and cultural customs and traditions than with the institutions of the country of which they now form a part, under State structure which incorporates mainly the national, social and cultural characteristics of other segments of the population which are predominant." (Working definition adopted by the UN Working Group on Indigenous Peoples).

Landscape: A geographical mosaic composed of interacting ecosystems resulting from the influence of geological, topographical, soil, climatic, biotic and human interactions in a given area.

Local laws: Includes all legal norms given by organisms of government whose jurisdiction is less than the national level, such as departmental, municipal and customary norms.

Long term: The time-scale of the forest owner or manager as manifested by the objectives of the management plan, the rate of harvesting, and the commitment to maintain permanent forest cover. The length of time involved will vary according to the context and ecological conditions, and will be a function of how long it takes a given ecosystem to recover its natural structure and composition following harvesting or disturbance, or to produce mature or primary conditions.

Native species: A species that occurs naturally in the region; endemic to the area.

Natural cycles: Nutrient and mineral cycling as a result of interactions between soils, water, plants, and animals in forest environments that affect the ecological productivity of a given site.

Natural forest: Forest areas where most of the principal characteristics and key elements of native ecosystems such as complexity, structure and diversity are present, as defined by FSC-approved national and regional standards of forest management.

Nontimber forest products: All forest products except timber, including other materials obtained from trees such as resins and leaves, as well as any other plant and animal products.

Other forest types: Forest areas that do not fit the criteria for plantation or natural forests and which are defined more specifically by FSC-approved national and regional standards of forest management.

Plantation: Forest areas lacking most of the principal characteristics and key elements of native ecosystems as defined by FSC-approved national and regional standards of forest management, which result from the human activities of either planting, sowing or intensive silvicultural treatments.

Primary forest: An ecosystem characterized by an abundance of mature trees, relatively undisturbed by human activity. Human impacts in such forest areas have normally been limited to low levels of hunting, fishing and harvesting of forest products, and, in some cases, to low density, shifting agriculture with prolonged fallow periods. Such ecosystems are also referred to as "mature," "old-growth" or "virgin" forests. (further details will be addressed by FSC-approved national and regional standards of forest management)

Principle: An essential rule or element; in the FSC's case, of forest management.

Secondary forest: The ecosystems that regenerate from a substantial disturbance (flood, fire, land clearing or extensive and intensive logging) characterized by a scarcity of mature trees and an abundance of pioneer species and a dense understory of saplings and herbaceous plants. Although secondary forests frequently peak in terms of biomass accumulation well-within one felling cycle, the transition to primary forests usually requires several rotation lengths, depending upon the severity of the original disturbance. Irreversible transformation of the underlying soil and nutrient cycle brought about by chronic or intense use may render it impossible for the original, primary forest type to return. (further details will be addressed by FSC-approved national and regional standards of forest management).

Silviculture: The art of producing and tending a forest by manipulating its establishment, composition and growth to best fulfill the objectives of the owner. This may, or may not, include timber production.

Succession: Progressive changes in species composition and forest community structure caused by natural processes (nonhuman) over time.

Tenure: Socially defined agreements held by individuals or groups, recognized by legal statutes or customary practice, regarding the "bundle of rights and duties" of ownership, holding, access and/or usage of a particular land unit or the associated resources there within (such as individual trees, plant species, water, minerals, etc).

Threatened species: Any species which is likely to become endangered within the foreseeable future throughout all or a significant portion of its range.

Use rights: Rights for the use of forest resources that can be defined by local custom, mutual agreements, or prescribed by other entities holding access rights. These rights may restrict the use of particular resources to specific levels of consumption or particular harvesting techniques.

Principles 1-9 were ratified by the FSC Founding Members and Board of Directors in September 1994.

Principle 10 was ratified by the FSC Members and Board of Directors in February 1996.

FSC-ackrediterade certifierare

SGS Forestry Qualifor Programme

SGS (Société Generale de Surveillance) bildades 1878 och är en internationell kontroll- och certifieringsorganisation med verksamhet i ca 140 länder. SGS Forestry är organisationens avdelning för inspektion och kontroll av skogsbruk. SGS Forestry's certifieringsprogram, The Qualifor Programme, startades i April 1991.

Qualifor Programme innefattar alla skogar. Syftet är att verka för att skogsskötsel sker miljövänligt, socialt anpassat och ekonomiskt hållbart, allt enligt FSC's Principer och Kriterier.

The Qualifor Programme bygger på standarder för kvalitetsstyrning, såsom ISO 9000 och standarder för miljöstyrning, såsom British Standard, BS 7750. Stor vikt är lagd vid välstrukturerade skötsel- och planeringsplaner som kan identifiera och visa potentiella problem innan de uppstår i praktiken.

The Soil Association Responsible Forestry Programme

The Soil Association är en icke vinstdrivande miljövårdsorganisation som grundades 1946. Organisationen verkar för ett hållbart nyttjande av naturens resurser. 1992 etablerade Soil Association "The Responsible Forestry Programme". Syftet var att genom utbildning och forskning åstadkomma en ansvarsfull timmerproduktion och att verka för en certifiering av skogsbruk. Programmet innefattar standarder som överensstämmer med FSC's Principer och Kriterier, dvs skogen brukas miljövänligt, socialt anpassat och ekonomiskt hållbart.

Till programmet är knutet ett märkningssystem, "Woodmark" som ska sammankoppla producenter av timmer och skogsprodukter från ansvarsfullt skötta skogar och konsumenterna som vill köpa dessa produkter.

Scientific Certification Systems Forest Conservation Programme

Scientific Certification Systems, SCS, som grundades 1984, är en vinstdrivande, fler-diciplinär, vetenskaplig organisation. SCS har utvecklat ett flertal olika program som verkar för oberoende utvärdering och certifiering av miljövänliga verksamheter.

1991 bildades SCS sitt "Forest Conservation Programme", FCP. FCP är ett tredje parts certifieringsprogram av skogsbruk som bedrivs i enlighet med FSC's Principer och Kriterier.

Rainforest Alliance Smart Wood Programme

Rainforest Alliance bildades 1987 som en icke vinstdrivande organisation vars syfte är att arbeta internationellt för bevarande av tropiska skogar. Organisationens certifieringsprogram, "The Smart Wood Certification Programme" startade 1989. Programmet certifierar välskötta och hållbart nyttjade skogar. Även företag som säljer certifierade skogsprodukter i någon form kan bli certifierade.

1994 utökade organisationen sin verksamhet till att även inkludera tempererade och boreala skogar i USA och Kanada.

Smart Wood utför oberoende tredje-parts utvärdering av skogar och företag. Organisationen bistår konsumenter att identifiera skogsprodukter vars produktion och avverkning utförts i enlighet med FSC's Principer och Kriterier.

Källa: Upton Christopher och Bass Stephen, 1996. *the Forest Certification Handbook*. Earthscan. UK.

Svensk Skogscertifiering AB

Svensk Skogscertifiering AB är ett helägt dotterbolag till ORGUT Consulting AB.

De kombinerar svenskt kunnande med internationell erfarenhet inom områdena skog, teknik, biologi, organisation och juridik. De erbjuder strategisk ledning och praktisk implementering mot såväl miljöledningssystem som önskemål om skogscertifiering.

Svensk Skogscertifiering AB har program för certifiering av organiserade enskilda markägare, icke organiserade enskilda markägare (kommuner etc.) och större skogsbolag.

Serien Arbetsrapporter utges i första hand för institutionens eget behov av viss dokumentation.

Författarna svarar själva för rapporternas vetenskapliga innehåll.

- 1995 1 Kempe, G. Hjälpmedel för bestämning av slutenhet i plant- och ungskog.
ISRN SLU-SRG-AR--1--SE
- 2 Riksskogstaxeringen och Ståndortskarteringen vid regional miljöövervakning.
- metoder för att förbättra upplösningen vid inventering i skogliga avrinningsområden.
ISRN SLU-SRG-AR--2--SE.
- 3 Holmgren, P. & Thuresson, T. Skoglig planering på amerikanska västkusten - intryck
från en studieresa till Oregon, Washington och British Columbia 1-14 augusti 1995.
ISRN SLU-SRG-AR--3--SE.
- 4 Ståhl, G. The Transect Relascope - An Instrument for the Quantification of Coarse
Woody Debris. ISRN SLU-SRG-AR--4--SE.
- 5 Törnquist, K. Ekologisk landskapsplanering i svenskt skogsbruk - hur började det?.
Examensarbete i ämnet skogsuppskattning och skogsindelning.
ISRN SLU-SRG-AR--5--SE.
- 1996 6 Persson, S. & Segner, U. Aspekter kring datakvaliténs betydelse för den kortsiktiga
planeringen. Examensarbete i ämnet skogsuppskattning och skogsindelning.
ISRN SLU-SRG-AR--6--SE.
- 7 Henriksson, L. The thinning quotient - a relevant description of a thinning?
Gallringskvot - en tillförlitlig beskrivning av en gallring? Examensarbete i ämnet
skogsuppskattning och skogsindelning. ISRN SLU-SRG-AR--7--SE.
- 8 Ranvald, C. Sortimentinriktad avverkning. Examensarbete i ämnet skogsuppskattning
och skogsindelning. ISRN SLU-SRG-AR--8--SE.
- 9 Olofsson, C. Mångbruk i ett landskapsperspektiv - En fallstudie på MoDo Skog AB,
Örnsköldsviks förvaltning. Examensarbete i ämnet skogsuppskattning och skogs-
indelning. ISRN SLU-SRG-AR--9--SE.
- 10 Andersson, H. Taper curve functions and quality estimation for Common Oak
(Quercus Robur L.) in Sweden. Examensarbete i ämnet skogsuppskattning och
skogsindelning. ISRN SLU-SRG-AR--10--SE.
- 11 Djurberg, H. Den skogliga informationens roll i ett kundanpassat virkesflöde. - En
bakgrundsstudie samt simulering av inventeringsmetoders inverkan på noggrannhet i
leveransprognoser till sågverk. ISRN SLU-SRG-AR--11--SE.
- 12 Bredberg, J. Skattning av ålder och andra beståndsvariabler - en fallstudie baserad på
MoDo:s indelningsrutiner. ISRN SLU-SRG-AR--14--SE.

- 13 Gunnarsson, F. On the potential of Kriging for forest management planning.
ISRN SLU-SRG-AR--13--SE.
- 14 Holm, S. & Thuresson, T. samt jägm.studenter kurs 92/96. En analys av skogstill-
ståndet samt några alternativa avverkningsberäkningar för en del av Östads säteri.
ISRN SLU-SRG-AR--14--SE.
- 15 van Kerkvoorde, M. A sequential approach in mathematical programming to include
spatial aspects of biodiversity in long range forest management planning.
ISRN SLU-SRG-AR--15--SE.
- 16 Tormalm, K. Implementering av FSC-certifiering av mindre enskilda markägares
skogsbruk. ISRN SLU-SRG-AR--16--SE.